Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...мнай 1921 оной ...бриин 21-hээ гарана | № 95 (15718) | 1981 оной апрелиин 23, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

Коммунис субботнигой дүнгүүд

В. И. Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаhан коммунис субботник апрелиин 18-най үдэр республика доторнай ехэ эмхитэйгээр үнгэрбэ. Тиигэжэ республикын ажалшад КПСС-эй XXVI съездын хараалhан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулба.

Агууехэ үүсхэлэй ёhо заншалнуудые хүгжөөн үргэлжэлүүлжэ, энэ үдэр харюусалгаяа үндэрөөр ойлгон мэдэрэгдээ. Эхэ орондоо үнэн сэхэ байдагаа тэдэнэр эршэтэ ажалаараа гэршэлбэ. Бүхы совет хүнүүдтэ адли экономико, эрдэм наука ба соёл культураяа хүгжөөлгэдөө, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудые болзорhоонь урид бэелүүлхэ хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахаар республикымнай ажалшадай зоригжонги байhые коммунис субботнигой дүнгүүд баталан харуулба.

Коммунис субботнигто 509,1 мянган хүн гэхэ гү, али үнгэрhэн жэлэйхиhээ 10 мянгаар үлүү олон хүн хабаадаба.

Республикымнай ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 922,2 мянган түхэриг оруулаа. Энэнь үнгэрhэн жэлэйхиhээ 32,8 мянган түхэригөөр ехэ болоно.

	табан жэлэй жасада оруулагдаhан мүнгэн (мянган түхэригөөр)		1980 онойхитой сасуулхада (процентээр)
	1980 он	1981 он	
Республика дотор бүхыдөө	889,4	922,2	104
промышленна предприятинууд	323,2	321,3	99,4
барилгын эмхинүүд	151,6	169,2	112
уhан замай, автомобильна, түмэр замай болон бусад предприятинууд	76,0	83,1	109
совхозууд болон хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинууд	148,2	149,6	101
колхозууд	66,8	69.8	104
бусад организацинууд	123,6	129,2	105

Коммунис субботнигой үдэр промышленна предприятинуудай коллективүүд 2,978 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргаба. 1,1 мянган тонно нүүрhэн малтагдажа, 2,8 мянган кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүд, 91 тонно кондитерскэ зүйлнүүд, 10 мянган хэhэг трикотаж дотор хубсаhан, 15 мянган гадар трикотаж хубсаhан, бусад продукци бүтээн гаргагдаа.

Республикымнай барилгашад 807,7 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын ажал хээ. Энэнь үнгэрhэн жэлэйхиhээ 60,3 мянган түхэригөөр үлүү болоно гэхэ гү,али 8,1 процент ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Городуудые, хүдөө hуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо ажалда хүн зон ехэ эдэбхитэйгээр хабаадаба.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

КРЕМЛЬДЭ БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

Ленин мүнөөшье Советүүдэй ороной амжалта туйлалта...үлтэ хабаадаhаар, манай агууехэ ба сэсэн мэргэн багша ...hаар. Социализм болон коммунизмын бүхы дэл... дээрэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлахын, эб найрамдал ...гахын аша туhада марксизм-ленинизмын үнэтэ баялиг ...энэртэ революционно-шэнэдхэн хубилгахы ажал ...үлгын эшэ үндэhэн болодог. Дарлалта мүлжэлгэдэ, ...аршье эрхэгүй байлгада, эсэргүү тэмсэлдэ дүлэтэ уряа ...этэр, хүн түрэлтэнэй түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй дайшал... жагсаалай, hаналаа нэгэдэлгын hүлдэ мэтээр Ленинэй ...рын соностодоггүй тиимэ булан тохой бүмбэрсэг дэл...й дээрэ байхагүй.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ...рай суглаан апрелиин 22-то Москвада, Кремлиин ...езднүүдэй ордон соо болобо. Ниислэл хотын ба Моск...шадарай үйлэдбэриин түрүүшүүл болон новаторнууд, партиин ветеранууд, партийна, совет ба ниитын эмхинүү...й түлөөлэгшэд, эрдэм, соёлой ажал ябуулагшад, космо...втнууд, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд зал соо суглараба. Гадаадын дипломадууд, харнин оронуудhаа ерэhэн айлшад эндэ байлсаа.

Заседанида хабаадагшад нүхэд Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, М. А. Суслов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков гэгшэдые удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, КПСС-эй МГК-гай, МК-гай секретарьнар, ленинскэ партиин ветеранууд, промышленность ба хүдөө ажахын мэдээжэ ажалшад, сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд, эрдэмтэд, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ hуубад.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин баярай суглаае нээбэ.

СССР-эй Гүрэнэй гимн зэдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко «Ленинэй захяа заабаряар, ленинскэ ёhоор ажаллаха» гэhэн элидхэл хэбэ.

Элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаhан байна.

Баярай суглаанда хабаадагшад hууриhаа бодожо, «Интернационалые» ехэ дэбжэлтэтэйгээр гүйсэдхэбэ.

Удаань hайндэрэй ехэ концерт болоо.

УЛААН-ҮДЭ. Коммунис парти болон Совет гүрэнине эмхидхэн байгуулагша, дэлхэйн пролетаринадай агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдажа, республикымнай түб хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан үсэгэлдэр үдэшэ Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр соо болобо.

Баярай суглаан дээрэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев элидхэл хэhэн байна.

Һүүлдэнь ехэ концерт табигдаа.

ЛЕНИНЭЙ ҺУРГААЛ ЗААБАРЯАР, ЛЕНИНСКЭ ЁҺООР АЖАЛЛАХА

В. И. Ленинэй түрэhөөр 111-дэхи жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада болоhон баярай заседани дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэhэн элидхэл

...ндэтэ нүхэдүүд!

...адимир Ильич Ленинэй ...н үдэрэй ойе баяр ...олойхёор тэмдэглэхэеэ ...дээр бидэнэр эндэ суг...бди. Мүнөө зуун арбан ...ин жэлэйнь ойе тэм...эмнай.

...өө коммунистнууд, бү... совет арад КПСС-эй ...съездын шиидхэбэри...е абьяастайгаар, эрнэ ...ойгоор бодото дээрэнь ...жэ эхилбэ. Ленинэй ...тэмдэглэхэ үдэр парти ... арадай ажабайдалай ...онсо үетэй тохёолдобо. ...вет арадай бодото то...й хэрэгүүд болон түсэ... ленинизмын илан ...жа байhые съезд тон ...одоор харуулаа. Съезд ...хэлэгдэhэн бүхы үгэ... коммунис байгуулалтын ... болон бодото байда... политическэ байгуулал...рижуулха, экономико ... соёл хүгжөөхэ асуу...улаар тэрэнэй үгэhэн ...рнууд, дэлхэйн рево...онно үйлэ хэрэгүүд бо... гадаадын политикада ...тай тэрэнэй сэгнэлтэ ... тобшололнууд, — эдэ ... Ленинэй hургаалтай ...агүй нягта холбоотой ... бүгэдэдэ ленинизм... хубилгахы бата хүсэн, ... революционно шэн...ар бэелэн харагда...эл тиимэhээ: «Ленин ...нтэй хамта», — гэ...нэр хэлэнэбди.

... гүн ухаата хүн, ... байhаараа агууехэ ...эшье ингэжэ хэлэхэ... Ленин тухай хамаг бү...эн тодорхойлон хэ...гүй. Ленин револю... ухаан бодол болон ...ионно хэрэгые хол...эдүүлээ. Тэрэ боль...дэй парти, нэгэн hа... коммунистнуудай пар...айгуулаа. Энэ парти ...ско-ленинскэ hургаа...римталан, манай ара... хэдэлхэйн түүхэтэ ...удта хүргөө.

...эрэе түүхэтэ шэнжэ ...ай хүнүүд сагые онсо ...ахин ябадаг гэжэ үги ...энхэй юм. Хэдэн ...бан жэлнүүд үнгэрдэг, ...элнүүд үнгэрдэг, ха...тэ тиимэ хүнүүдэй ...үүргэнь улам эли ... хүрсаар харагдадаг. ...элтэнэй хуби заяан...эй нүлөөн улам гүн... элитээр үзэгдэдэг. ...-Россиин агууехэ хү... тиимэ түүхэтэ ехэ ...дунда онсо, тусхай...эбэл, тон өөрсэ шу...н ээлнэ.

...бусын ехэ бэлигтэй ...өөрөөл гени байhан ... баян дэлгэр зохёохы ...шараараа хүн зо...үүлдаг юм. Юумые ...о шанартань, по... ажал ябуулгадань, ... олон янзын зүйл... hонирходогтонь, ...н гүнзэгыгөөр ухаа...болон профессиональ...люционерэй шэнжэ... тон өөрсэ ёhоор нэ...дэнь энэнь хараг...

...эй толотомо ухаан ... дэлхэйн соёлой эр...алтануудые бэелээ ...эд, марксизмые али ...аар хүгжөөхэ хэрэг... тулхисэ болоhон ...рэнэй дүлэтэ зүр... зохэ сүлөө болон ... ёhо гуримые тон ...леэжэ байhан олон ... дарлагдагшадай ...тай нэгэн адляар ... ябаа юм. Хүүшан ... hандаргаан hалгаа...эл шэнэ дэлхэй. сү...алай дэлхэй бай...hан гансал үг зо... Ленинэй бүхы эр...энь, дарлагшалые ... үзэн ядалгань, бүхы хүсэл зоригынь зорюулагданхай байгаа.

Ленин, тэрэнэй байгуулhан парти энэ асари ехэ баатаршалга бэелүүлээ. Ниитын харилсаануудай түүхэдэ үе шатын удха шанартай эрьелтэ бологшо Агууехэ Октябриин социалис революци Ленинэй нэрэтэй, тэрэнэй hургаалтай, тэрэнэй тон абьяастай, айхабтар үргэн ехэ революционерэй ажал ябуулгатай холбоотой юм. Манай социалис Эхэ ороной бүхы түүхэ Ленинэй hургаалтай холбоотой юм. Түрүүшын табан жэлнүүдэй орьёлмо үедэ Ленин бидэнтэй хамта байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай байлдаануудта Ленин бидэнтэй хамта ябалсаа. Мүнөөшье Советскэ Союзай арадуудай түүхын шэнэ үе шатада гаража, коммунизм байгуулха зорилгонуудые бодото дээрээ дүүргэжэ байхадань, Ленин бидэнтэй хамта ябана», — гэжэ нүхэр Брежнев Ленин тухай хэлээ. Ехэ зүб, удха түгэлдэр үгэнүүд.

Владимир Ильич оройдоол 54 шахуу жэл ажаhуугаа юм. Теэд эдэнь ямар жэлнүүд байгаа гээшэб! Түрмэ шоронгууд, сүлэлтэнүүд, өөрынь хэлэhэнэй ёhоор, харида байhан «хэлэшэгүй хүндэ үе» илагдаhанай гашуудал. Тэрэнэй хажуугаар саг үргэлжын тэмсэл, революциин аша туhада, илалтын аша туhада хэгдэжэ байгаа таhалдашагүй хүдэлмэри.

Эсэстээ революци илаа. Ленин түрүүшын социалис гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ болоо. Тиигээд баhал айхабтар хүндэ хүшэр туршалганууд тохёолдоо: граждан дайн, гадаадын добтолго болон блокада, унал hандарал, далда газарhаа хэгдэhэн буудалганууд. Юрын хүнэй тэсэхын аргагүй шанга хүдэлмэри, хүнэй туйлахаар бэшэ хүсэлэл оролдолго... Теэд агууехэ уг зорилго агууехэ эршэ зориг үүсхэдэг гэжэ дэмы хэлэгдээгүй. Эдэ бүхы бэрхэшээлнүүд болон hаад түбэг дабан гарахадаа, бүхы наhанайнгаа туршада пролетариат заатагүй сүлөөлэгдэхэ гэhэн этигэл найдабари Ленин зүрхэ сэдьхэлдээ ходоодоо хадагалжа ябаа юм.

Арад зоной hанал бодол, хүсэл эрмэлзэлые Ленин тон hайнаар мэдэдэг бэлэй. Хүн зонуудтай, партида сугтаа ажалладаг хүнүүдтэй, олониитэтэй саг үргэлжын холбоогүйгөөр Владимир Ильич Лениние hанахын аргагүй. Юундэ тиимэб гэхэдэ, тэрэнэй гол мэргэжэлынь пролетарска политигай, революционерэй мэргэжэл байгаа ха юм. Энээнhээ гадна, Ленин өөрынгөө зан абаряар хүнүүдтэй саг үргэлжын холбоо харилсаагүйгөөр ажаhуужа шадахагүй байгаа бшуу.

Хүн зоноор хөөрэлдэхэ тон дуратай, зугаатай хүхюу, зүрхэ сэдьхэл дэлгэр, хани барисаае үндэрөөр сэгнэдэг, анхаралтай, хөөрэлдэжэ байhан хүнэйнгөө сэдьхэл бодолые тон hайнаар ойлгодог хүн байhан юм. Тиихэдээ бэеэ дээгүүр абхуулхые багаханшье оролдодоггүй, айхабтар томо, ехэ хүн гээшэб гэжэ нэгэшье hанадаггүй, тон эгээлэй хүн байгаа. Хамта хүдэлhэн хүнүүдынь, хани нүхэдынь, үнгэрхэдөө дайсадыньшье Лениние эгээл тиимэ hэн гэжэ дурсан хэлэдэг. Түүхэдэхи эгээл үргэн арад зоной хүдэлөөнэй үнэхөөрөө арадай вождь Ленин тон лэ тиимэ байгаа юм.

Ленинэй бидэндэ уг залгамжалуулан орхиhон юумэн хэлэшэгүй ехэ. Энэнь — манай гүрэн, Совет Социалис Республикануудай Союз мүн. Энэнь — тэмсэлдэ хатуужаhан манай парти, Советскэ Союзай Коммунис парти юм. Энэнь — обществые революционно ёhоор шэнэдхэн хубилгаха, саг жэлээр шалгагдаhан теори болон методологи мүн.

Ленинэй уг залгамжалуулан орхиhон баялиг манай ажаhуужа байгаа бүхы дэлхэйдэ. манай бүхы үе шатада айхабтар ехэ нүлөө үзүүлhэн, мүнөөшье үзүүлжэ байдаг. Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй хубаарилгые. дэлхэйн гол зүрилдөөнүүдые, сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй гол асуудалнуудые хаража үзыт. Эдэ хадаа империалис мүлжэлгэ дарлалгын бүхэдэлхэйн ёhо гуримда Ленин болон ленинецүүдэй түрүүшын сохилто хэжэ илаhан мартагдашагүй тэдэ жэлнүүдтэй уг үндэhөөрөө холбоотой бшуу.

Тэрэ гэhээр жара гаран жэл үнгэрбэ. Шэнэ дэлхэй тон ехэ бэрхэшээлтэй, заримдаа айхабтар зоболонто замаар дабшан бэхижэнэ. Гэбэшье революциин hалхин, Ленинэй үзэл бодолнууд социальна дэбжэлтын далбаагые хиидхүүлэн ябуулна бшуу. Энээндэ хүн түрэлтэнэй этигэл найдабари байна.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮД — ПАРТИИН ЛЕНИНСКЭ СТРАТЕГИ МҮН

Нүхэдүүд! КПСС-эй XXVI съездын болоhоор хоёр хүрэхэгүй hара үнгэрбэ. Партиин хараалhан түсэбүүдэй бэелүүлэгдэхэ тума съездын түүхэтэ удха шанарай улам элеэр харагдаха байhаниинь дамжаггүй. Гэбэшье бүри мүнөө нигэжэ хэлэхэ бүхы үндэhэн бии: КПСС-эй XXIV болон XXV съезднүүдэй стратегическэ хараа шугамые саашадань хүгжөөн, XXVI съезд 80-яад онуудай эхиндэ манай обществын, манай арад зоной үмэкэ табигдаhан үндэhэн шухала асуудалнуудта тон тодо харюунуудые үгөө.

Социалис байгуулалтын асуудалнуудта бодото байдалhаа үндэhэлэн, тон бодомжотойгоор, шэнэ ёhоор хандаха шухала гэжэ Ленин ходоодоо онсолон тэмдэглэдэг hэн. Марксын революционно теоридо үнэн сэхэ ябаарайгты гэжэ бидэндэ захиhан юм. Ленинэй хэлэhэнэй ёhоор, энэ теори «ерээдүй сагые зоримгойгоор уридшалан хараха, табиhан зорилгонуудаа дүүргэхын тулада бодото ажал ябуулгаяа эрэлхэгээр бэелүүлхэ» арга боломжо олгодог. XXVI съезд эгээл тиимээр, ленинскэ ёhоор теори болон бодото байдалда хандаhан, тобшололнуудые хэhэн байна.

Коммунизм тээшэ дабшаха замда хүгжэлтэ түгэс социализм хадаа жама ёhонуудай эрхээр тогтоhон, түүхэтэ удаан сагта байха үе шата юм. Энэ шатын эгээл шухала экономическа болон социально-политическэ асуудалнуудые съезд Лениндэл гүнзэгыгөөр табяад хаража үзөө. Тиигэжэ совет коммунистнуудай съезд марксистско-ленинскэ теоридо болон коммунис байгуулалтын бодото байдалда нилээд ехэ оруулалта хэжэ, хэдэн олон жэл урагшань найдамтай хараануудые тодорхойлоо. Парти өөрынгөө бүхы хүдэлмэридэ тэдэнние хүтэлбэри болгохо юм. Мүн тэдэнние хараада абан, партиин Программа шэнээр заhан найруулагдаха байна.

Совет хүнүүдэй ажана байдал hайжаруулха хэрэгтэй холбоотой олон янзын зорилгонуудта экономикые бүри ехээр хандуулха гэhэн хараа шугамые XXVI съезд үргэлжэлүүлбэ. «Тодорхой хүн тухай, тэрэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүд тушаа тодорхой оролдолго гаргаха гээшэ партиин экономическа политикын эхин ба эсэсэй зүйл мүн»,—гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэлдэ хэлэгдэнхэй.

Энэ гол шухала заабари арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые улам ехээр бүтээхые, хүн зондо элдэб туhаламжа үзүүлхыень хараалха, мүнөө бэлэдхэгдэжэ байгаа программа дотор бэелүүлэгдэнэ. Мүнөө табан жэлдэ «Б» бүлэгэй hалбаринуудые нилээд түргэнөөр хүгжөөхөөр хараалагданхай гэжэ таанар мэдэнэт. Тиихэдээ элдэб бүлэгүүдэй hууриинь миин лэ hэлгүүлхэ бэшэ, хүсэ болон мүнгэ зөөри миин лэ ондоогоор хубаарилаад дүүрэхэ бэшэ юм. Эндэ гол зүйл юун бэ гэхэдэ,гээгдэхэеэ hанаhан зүйлнүүдтээ ехэ анхарал хандуулжа, тэдэнние түрүү зэргэдэ гаргаад, энээгээр хизаарлангүй, коммунис байгуулалтын бүхы шэглэлнүүдээр урагшаа дабшажа үргэлжэлхэ хэрэгтэй.

Эдеэ хоолой тусхай программа хараалан зохёожо бэелүүлхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай гэжэ парти тоолоно. Шадаал hаа богонихон болзор соо хүн зонине эдеэ хоолоор таhалдуулангүйгөөр хангадаг болохо гэhэн зорилго табигданхай. Харин тэрэнние туйлаха гол арга зам хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэрие, агропромышленна комплексын бүхы hалбаринуудые али болохоор хүгжөөхэ хэрэг болоно. Хүдөө ажахын продукцине хадагалдаг, буйлуулдаг hалбаринуудтай, тэрэшэлэн худалдаа наймаантай хүдөө ажахые улам нягтаар холбохо хэрэгтэй. Ондоогоор хэлэбэл, хүдөө ажахын продукцине улам ехээр бүтээн гаргадаг, абадаг болохоhоо гадна, ороohо тариианай, мяханай, овощиин, үрэ жэмэсэй килограмм бүхэнэй хэрэглэгшэдтэ гээгдэлгүйгөөр хүрэхөөр ажал хэрэгээ эмхидхэхэ ёhотойбди.

Энэмнай шухала, ехэ хэмжээнэй зорилго юм. Хүн зоной хэрэглэмжэ саг үргэлжэ ехэ боложо байдаг. Тиин бүхы түсэблэhэн хүдэлмэримнай бүгэдэ саг дары бэелдэггүй. Али бүхы хүдэлмэридэ ямар нэгэн зүйл заhаха, дахин шэнээр хэхэ хэрэг гарадаг. Тиимэhээ эдеэ хоолой программа дүүргэхын тулада энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха, үсэд шангаар, тон ехэ эрмэлзэлтэйгээр ажаллаха шухала байна. Харюусалгагүй, хайша хэрэг ябадал гаргалга, зургаануудай хоорондоо холбоогүй байлгые, ээн буса ябадалай али бүхы үлэгдэлнүүдые түргэнөөр усадхаха, урдань үзэгдөөгүй шэнэ замуудые зоримгойгоор бэдэрхэ шухала.

Арад зоной байдал hайжаруулха хэрэг бата бэхи экономическа үндэhэ hуурида, арадай ажахын бүхы hалбаринуудай тэзрамжа тэнсүүритэйгээр ургаха ябадалда үндэhэлхэ ёhотой байhаниинь, нүхэд, ойлгосотой. «Хүтэлбэри болон политикын мэргэжэл шадабаринь юундэб гэхэдэ,гол хүсэнүүд болон анхаралаа ямар юумэндэ хандуулхаб гэжэ саг сооль мэдэхэ, хараада абаха хэрэгтэй», — гэжэ Ленин hургадаг hэн. (Зохёолнуудай гүйсэд сугл., т. 40, хууд. 85). Ленинскэ методологидо түшэглэн, КПСС-эй XXVI съезд ниитын үйлэдбэрие улам эршэдхэхэ, хүдэлмэриин аша үрэ болон шанар hайжаруулха, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэрэгтэ гол хүсэнүүд болон анхаралаа хандуулхыень партиие, совет арадые уряалаа. Гол түлэб эршэмтэй шанга хүгжэлтын замда орохо хэрэг түгэсхэхэ гээшэ мүнөө сагай эрилтэ мүн.

Эгээл бага гаргаша гаргаад, эгээл ехэ үрэ дүн туйлаха, — иимэ зорилго бидэ табинхайбди. «Экономико гаргаша багатай байха ёhотой!» —гэжэ съезд дээрэ тунхаглагдаhан уряа лозунгын удхань эгээл иимэ юм. Ажахы эрхилхэ хэрэгтэ бодомжотой зүбөөр хандаха, урдань бии боложо заншаhан олон дадал, тогтомол зүйлнүүдые дабаха, гол түлэб тоогой тала хараха, харин шанар тоохогүй ябадал гаргадаг байhан тиимэ болол болон байдалые эрид шууд усадхаха хэрэгтэй. Ажахын байгуулалтын шата бүхэн, тэрэ өөрөө бүхы дээрээ тааруугаар, жэгдээр, таhалдалгүйгөөр хүдэлмэриллэг болохо ёhотой. Ерээдүй үедэ партиин бэелүүлхэ экономическа политикын гол шухала заабаринуудай нэгэниинь иимэ байна.

Нүхэдүүд! Хүгжэн батажаhан социализмын эрхэ байдалда демократи саашадань нарижуулангүйгөөр, ажалшадай ушар ёhо мэдэлгэ болон үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлэнгүйгөөр экономико хүгжөөхын аргагүй юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, обществын социально-политическэ болон оюун ухаанай дэбжэлтэгүйгөөр экономико хүгжөөхын аргагүй.

«1981—1985 онуудта ба 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые» үнгэрhэн съезд hайшаагаа. Энэ документын нэрэнь гүнзэгы үргэн удхатай юм. Тэрэ хадаа экономикын асуудалнууд социальна зорилгонуудтай тон нягта холбоотойгоор харагдана гэжэ онсолон тэмдэглэнэ бшуу. Ерээдүй сагта оронойнгоо экономическа болон научно-техническэ хүсэ шадалые хүгжөөн дэбжээгээд, совет хүнүүдэй байдал hайжаруулаад лэ дүүрэхэ ёhогүйбди гэжэ парти тоолоно. Обществын социально-ангиин болон национальна байгуулламжа бүридэлые саашадань хүгжөөхэ гээшэ мүн лэ ехэ шухала зорилго болоно.

Хүгжэн батажаhан социализмын эрхэ байдалда социальна болон политическэ айхабтар ехэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүд болоно. Совет общество социальна талаараа улам нэгэн адли болоно, хүдэлмэришэн анги, таряашад болон интеллигенци, бүхы нацинууд болон арад үндэhэд бэе бэедээ улам ойро дүтэ болоно, бүгэдэ арадай совет гүрэн түрэ хүгжэн бэхижэнэ. Эдэ бүхы хубилалтанууд СССР-эй шэнэ Конституцида харуулагдажа батадхагданхай.

Съезд дээрэ Л. И. Брежнев иимэ шухала теоретическэ зүйл дэбжүүлээ: обществын ангигүй байгууламжа бүридэлынь гол түлэб хүгжэн батажаhан социализмын түүхэтэ хэмжээн дотор тогтохо юм. Иимэ тобшолол, нүхэд, ехэ юумэ хэхыемнай уялгална. Ерэхэ жэлнүүдтэ партиин социальна политикань ямар юумэндэ зорюулагдаха ёhотойб гэжэ тэрэ тодоор харуулна.

Илангаяа хүн зоной ехээр hуудаггүй районуудта гэр байра, культурна ажаhуудалай барилга түргэнөөр ябуулха; мэргэжэл багатай, хүндэ хүшэр бар хүсэнэй ажал хороохо; салин хүлhэ болон пенси дээшэлүүлхэ; бүхы хубаарилгын гуримые нарижуулан hайжаруулха гээшэ энэ политикада хабаадана. Эдэ бүхы асуудалнууд олон миллион хүнүүдтэ сэхэ хабаатай юм. Тиимэhээ тэдэ гүрэн түрын удха шанартай асуудалнууд гэжэ парти тоолоно. Тиимэhээ тон шухала асуудалнууд гэжэ тэдэнние бэелүүлхэ ёhотойбди.

Социальна талаар болодог хубилалтанууд политическэ надстройкотой сэхэ холбоотой. Совет политическэ байгуулалтада профсоюз, комсомол, ажалшадай бусад нэгэдэлнүүд партиин хүтэлбэри доро тон эдэбхитэй үүргэ дүүргэдэг. Тиин энэ байгуулалта элдэб социальна бүлэгүүдэй аша туhые тон анхаралтайгаар хараада абаха, тэрэнние бүхы обществын аша туhатай, коммунис байгуулалтын зорилгонуудтай зохилдуулха арга олгоно. Мүн совет политическэ байгуулалта обществын хэрэгүүдые үдэр бүри хүтэлбэрилхэ ябадалда улам олон ажалшадые бодотоор хабаадуулна. Манай хүсэн, саашадаа манай туйлаха амжалтануудай нүхэсэлынь энээндэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор экономическа болон социальна политикын гол зорилгонууд шэнэ хүние бүрилдүүлхэ, хүние али бүхы талаар хүгжөөхэ зорилготой нягтаар холбогдоно. XXVI съездын документнүүд болон шиидхэбэринүүдэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, ажалшадые hанаата болгожо байгаа асуудалнууд тэдээн соо тон олон, съездын hанал бодолнууд хүн бүхэндэ, тэрэнэй аша туhада, сэдьхэл бодол болон мэдэрэлнүүдтэнь хандуулагданхай байна.

Партиин энэрхы ут зорилгонууд болон политикань совет хүнүүдэй аажам түбшэнөөр ажаhуухадань, амжалтатайгаар ажаллахадань hаалта хэдэг бүхы юумэнүүдтэй хэгдэхэ эбсэшэгүй тэмсэлтэй таhаршагүй холбоотой юм. «...Ажаллангүй, хүнэй хүзүүн дээрэ hууха, эдилгэ абаха, хонжоо наймаа хэхэ, ажал хэнгүй элдэб олзо оруулха, социалис зөөридэ гар хүрэхэ али бүхы ябадалнуудта тон шанга хаалта табихын тулада эмхидхэлэй, финансова, юридическэ бүхы арга замуудые хэрэглэхэ шухала»,—гэжэ нүхэр Брежнев хэлэhэн байна. Бүхы партийна комитедүүд, гүрэнэй болон ниитын бүхы эмхинүүд бодото ажал ябуулгадаа эдэ заабаринуудые хүтэлбэри болгохо бэзэ гэжэ КПСС-эй ЦК найдана.

Тиин орёо бэрхэтэй эдэ асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, тэдэнние шиидхэлгэ, мүн юрэнхыдөө шэнэ хүние бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэг социально-экономическа политикын бата бэхи үндэhэ hуурида түшэглэхэ ёhотой гэжэ съезд заагаа. Манда үзэгдэдэг муу юумэнүүдые имагтал хүнэй ухаан бодолдохи «хуушан сагай үлэгдэлнүүд» гэжэ тоолохо болоо hаа, мүнөөнэй бодото байдалhаа уламжалан гараhан дутуу дунданууд, зарим нэгэн хүдэлмэрилэгшэдэй алдуу эндүүhээ болоhон зүйлнүүд анхаралhаа гадуур үлэшэхэ болоно бшуу. Тиин эндэ үгөөр хүмүүжүүлхэ ба ажабайдалаар хүмүүжүүлхэ хэрэгэй хоорондо алгасал гаража болохо байна. Харин иимэ ябадал байха ёhогүй.

Үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхынгаа хажуугаар хүнүүдтэ, тэдэнэй ажалай болон ажаhуудалай эрхэ байдалда хаа хаанагүй анхарал хандуулдаг байха гэhэн эрилтэ съезд табяа. Хэрбээ үйлэдбэриин түлөө гү, али ондоо ямаршье бусад шалтагаанаар хүнэй хэрэглэмжэнүүдтэ анхарал хандуулха хэрэгые хойшонь болгоо hаа, энээгээр гансал хүнүүдтэ бэшэ, харин үйлэдбэридэшье хохидол ушаруулагдадаг шуу.

Хүн тушаа оролдолго гаргаха, тэрээндэ этигэхынгээ хажуугаар үндэр ехэ эрилтэ табиха шухала гэжэ Ленинэй захяа заабариhаа элирнэ. Парти энэ заабарие бэелүүлдэг. Хүн бүхэнэй эрхим hайн шэнжэ шанарыень элирүүлэн гаргаха, үүсхэл эдэбхиеэ гаргаха арга боломжо олгохо, үнэн зүрхэнhөө хүдэлдэг хүнүүдые үргэн hайшааха гэhэн зорилго съездын бүхы шэнжэ шанарhаа, хүдэлмэриинь бүхы удхаhаа уламжалан гарана. Хүн ямар байхаб, тэрэ яажа хүдэлмэрилхэб—мүн лэ манай общество тиимэ байха бшуу. Парти Ленинэй энэ бодолhоо үндэhэлдэг байгаа, саашадаа ходоодоо үндэhэлхэ.

Нүхэдүүд! Съездын шиидхэбэринүүдые, тэрэнэй hанал бодолнуудые гансал коммунистнууд бэшэ. харин бүхы ажалшад hайшаагаа гэжэ тон найдамтайгаар хэлэжэ болоно. Эдэ шиидхэбэринүүд бодото хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Промышленность ба энергетикын хэдэн hалбаринуудые хүгжөөхэ талаар тодорхой алхамууд КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудаар тодорхойлогдоо. Россин Федерацийн Хара бэшэ хүрьhэтэ болон Хара хүрьhэтэ түбэй районуудай хүдөө ажахые дэбжээхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд хараалагдаад бэелүүлэгдэжэ байна, ажахын байгуулалтада Советүүдэй эрхэ үргэдхэгдөө. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшад болон колхозникуудай пенсиин эгээн бага хэмжээн дээшэлүүлэгдэнэ, үхибүүдтэй эхэнэрнүүдтэ улам ехэ туhаламжа үзүүлэгдэнэ.

«Ашаг үрэ ехэтэйгээр, шанар hайнтайгаар ажаллаха» гэhэн уряа доро бүхэсоюзна социалис мүрысөөн съездын hүүлээр улам хүсэтэйгөөр эбхэрэн дэлгэрнэ.

Байгша оной түрүүшын кварталай арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүд hаяхан сосологдоо. Тэдэ бүхы дээрээ муу бэшэ байна. Ороной промышленность продукциин ниитэ хэмжээнэй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар болон гол шухала янзын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгаар түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Москвагай коммунистнууд, бүхы ажалшад, Ленинтэй таhаршагүй холбоотой энэ городой хүн зон XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ хубита оруулна. Совет засагай эгээл хүшэр хүндэ түрүүшын жэлнүүдтэ Ленин эндэhээ парти болон ороноо хүтэлбэрилөө юм. Эндэ Ленин фабрика болон заводуудта нэгэнтэ бэшэ ошоhон, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэhэн, тэдэнэй урда үгэ хэлэhэн байна. Москвагай пролетариадууд үльгэр жэшээ харуулха, «бусад городуудай хүдэлмэришэд тэдэнние дагаха» гэжэ Ленин найдаhан байгаа. Тиин мүнөөнэй москвагайхид, Москвагай партийна организаци Ленинэй захяа заабарие үнэн сэхээр бэелүүлэн, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ дабшана.

Бүхэсоюзна ленинскэ субботник үнэхөөрөө ажалай hайндэр болоо. Ажалшадай өөhэдэйнь hанамжые хараада абан, субботнигто олдоhон мүнгэ зөөрие эхэнүүд болон үхибүүдэй элүүр энхые саашадань хамгаалха хэрэгтэ, тусхайлбал, нарайлалгын гэрнүүдые, hургуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилгада, тэрэшэлэн дайнай болон ажалай ветерануудые аргаламжын талаар хангалгада зорюулха гэжэ шиидхэгдээ. Субботнигто хабаадаhан бүхы хүнүүдэй энэ шиидхэбэрие зүбшөөрхэ байhаниинь дамжаггүй.

Нүхэдүүд! Партиин XXVI съездын айхабтар ехэ удха шанартай гол политическэ документ бологшо, Леонид Ильич Брежневэй хэhэн КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл айхабтар ехэ теоретическэ болон бодото удха шанартай юм. Энэ хадаа манай хүгжэлтын асуудал бүхэндэ бодото байдалhаа үндэhэлэн, тон бодомжотойгоор, мүн тиихынгээ хажуугаар эрэлхэг зоригтойгоор, шэнэ ёhоор хандаhанай үльгэр жэшээ мүн. Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл, съездын шиидхэбэринүүд бүхы коммунистнуудай, бүхы совет хүнүүдэй зохёохы ухаан бодолые үүсхэн эдэбхижүүлээ.

Мүнөө КПСС-эй ЦК-да олон бэшэгүүд ороно. Тэдээн дотор съездын үрэ дүн үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Партиин сэсэн мэргэн бодолдо гүнзэгыгөөр этигэhэн эдэ бэшэгүүд дотор КПСС-эй Центральна Комитедтэ, тэрэнэй Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневтэ баяр баясхалан хүргэгдэнэ. «Бага газар», «Һэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар» гэhэн Леонид Ильичэй номуудта бэшэг бэшэhэн хүнүүд дахин дахин хандана.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ЛЕНИНЭЙ ҺУРГААЛ ЗААБАРЯАР, ЛЕНИНСКЭ ЁҺООР АЖАЛЛАХА

(Түгсэхэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

Эдэ номууд хадаа гансал дурдалга бэшэ, харин манай мүнөөдэрэй болон үглөөдэрэй хэрэгүүдтэ сэхэ хабаатай, үнгэрhэн үеын hургаал тухай тон гүнзэгы, үнэн сэхэ хөөрэлдөөн болоно гэжэ тэдэнэр тоолоно. Тэдээн соо ленинскэ шэнжэ шанартай коммунистын ажабайдалай болон ажал ябуулгын үльгэр жэшээ бии гэжэ тэдэнэр харана.

Арадайнгаа, партиингаа үнэн сэхэ хүбүүн Леонид Ильич Брежнев дайнайшье жэлнүүдтэ, амгалан тайбаншье сагта коммунист-ленинецэй байха ёhотой газарта — хүшэр хүндэ газарта, ороной ажабайдалай гол шухала асуудалнуудай шиидхэгдэжэ байhан газарта ходоодо ябадаг байгаа. Тэрэнэй энэрхы дулаан хандаса үндэр ехэ эрилтэтэй, сэхэ шууд байлгатай нягта холбоотой юм гэжэ нүхэр Брежневтэй хамта хүдэлдэг бүхы хүнүүд hайн мэдэхэ.

Асуудал бүхэнние гүнзэгы наринаар бодомжолжо, партиин шиидхэбэринүүдые оролдосотой нэтэрүүгээр бэелүүлдэг шадабаритай юм. Эгээл орёо зорилгонуудые шиидхэхын тула тэрэ хүнүүдые хэнhээшье үлүүгээр жагсаажа, эмхидхэжэ шададаг байна.

Нүхэдүүд, манай орёо хүшэр үе сагта имагтал Леонид Ильич Брежневэй уласхоорондын оршом соо манай ороной аша туhые түлөөлдэг, тэдэнние нэрэтэй солотойгоор, батаар түлөөлдэг байhандань жаргалтайбди. Газар дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүдтэ тэрэнэй нэрэ, тэрэнэй ажал эб найрамдал болон социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын политикын, агууехэ Ленинэй үндэhэ hуурииень табиhан политикын hүлдэ болоно.

Ленинэй hургаал заабаряар, Ленинскэ ёhоор ажаллан, Советскэ Союзай Коммунис парти энэ ори ганса зүб политикадаа саашадаашье үнэн сэхэ байха, коммунис байгуулалтын замаар хэлбэришэгүйгөөр дабшаха юм!

80-яад ОНУУДТА БЭЕЛҮҮЛЭГДЭХЭ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ СОВЕТ ПРОГРАММА

Нүхэдүүд! 1918 ондо, залуу Совет республикын байгуулагдаhанhаа хойшо үшөө жэлшье болоогүй байхада, Ленин омогорхол баяртайгаар ингэжэ бэшээ hэн: «...Империалистнуудаар зобоогдон туляагдаhаншье, тонуулагдан дээрмэдэгдэhэншье hаа, бидэ социалис республика болоод, империалис дайнhаа гаража, бүхы дэлхэйн урда ба найрамдалай тугые, социализмын тугые мандуулан үргэбэбди». (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, 37-дохи том, 54-дэхи хуудаhан). Бидэнэртэ ямаршье добтолгонуудай хэгдээ hаань, бидэнэртэ ямаршье туршалга бэрхэшээлнүүдэй тохёолдуулагдаа hаань, совет коммунистнууд энэ тугые ходоодо үндэр дээрэ үргэжэ ябадаг юм. Гадаадынгаа политикада Ленинэй парти ленинскэ хараа шэглэлээр бата найдамтайгаар дабшана гэжэ КПСС-эй XXVI съезд үшөө дахин харуулба!

80-яад онуудай эхиндэ уласхоорондын байдалай нилээд орёо бэрхэшээлтэй боложо байhаниинь элитэ. Шахардуу байдалые hуларуулгын замууд дээрэ 70-аад онуудта түйлагдаhан олон юумые буруу hүргэхэ талаар империализмын, нэн түрүүн американ империализмын политика аюул тохёолдуулна. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые hүжэрөөхэдөө, НАТО-гай сэрэгэй бүлэгөөрхид социализмын ба капитализмын хоорондохи сэрэгэй стратегическэ тэнсүүрине буруу hүргэхые, дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүрине өөhэдынгөө аша туhада хубилгахые оролдоно. Тиихэдэ эб найрамдалай хэрэгтэ дайсан харша Пекинэй мүнөөнэй гадаадын политика эдэбхитэйгээр хэрэглэгдэнэ. Энээнhээ уламжалан, шахардуу байдалые hуларуулгын замда горитой бэрхэшээл түбэгүүд тохёолдуулагдаа. Үнгэрhэн арбан жэлэй тэн үеэр нилээд бага болгогдоhон сэрэг дайнай аюул дахинаа үргэдэбэ.

Тиимэhээ манай партиин XXVI съездын ямар ехэ анхаралтайгаар хүлеэгдэhэниинь мэдээжэ. Хардуулан гүрдүүлжэ байха юм аалди? Москва юу хэлэхэ гээшэб, Вашингтоной хардалга гүрдэлгэнүүдтэ, харата ябуулгануудта тэрэ ямар харюу үгэгшэ aaб? Съездын урда тээ харинин оронуудта энэ мэтээр бодомжолhон, арсалдаhан байгаа. Мүнөө арсалдаха, үгэ буляалдаха юумэн үгы. КПСС-эй XXVI съезд уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын бүтэмжэтэй hайн үргэн ехэ программа олоной анхаралда табяа.

Шахардуу байдалые hуларуулга, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалга, эб найрамдалые бэхижүүлгэ бүхы арадуудай аша туhада харюусана. Ядерна али бүхы хёмороо зүришэлдөөн хүн түрэлтэндэ тоо томшогүй ехэ аюул түбэг ушаруулха байна. Тэрэние ушаруулжа болохогүй! Мүнөө үеын гол шухала асуудалда — дайн ба эб найрамдал тухай асуудалда КПСС иимээр лэ хандана.

Һандаргахы hүрөөтэ хүсэтэй буу зэбсэг урдандаа хэзээдэшье иимэ хурдан түргэнөөр бүтээгдээгүй юм. Арсалдаата асуудалнуудые гү, али хёмороо зүришэлдөөнүүдые шиидхэхын тула тэрэние хэрэглэхэ hэдэлгэнүүд бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ, үнгэржэ ерэхэдээ, манай түби дэлхэй дээрэхи ажабайдалда урдандаа хэзээдэшье иимэ ехэ аюул тохёолдуулаагүй юм.

Термоядерна дайе политикын бодолтой hайн, «хуулита ёhоной» үргэлжэлэл мүн гэжэ тоолохо гээшэ гэмтэ ябадал болоно гэжэ хэлбэришэгүй тобшолол хэгдэхэ зэргэтэй. Хүсэндөө найдалга, ракетно-ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэ байhандаа найдалга хүн түрэлтэнэй ерээдүйе ургашаг түбэгтэ оруулха байна гэжэ гүрэнэй харюусалгатай али бүхы ажал ябуулагша мүнөө ойлгохо уялгатай.

Зүгөөр тэдэ энээние ойлгоногүй гэхэ гү, али ойлгохые хүсэдэгшьегүй байна ... гэжэ Атлантикын хоёр талаархи зарим политигуудай мэдүүлгэнүүдэй ябуулгануудай харуулдаг байhаниинь халагламаар. «Хизаарлагдаhан» ядерна дайн гэдэг тухай ойлгуулхадаа, ракетно-ядерна зүришэлдөөнэй hүжэржэ болохо байhан тухай хүнүүдтэ ойлгуулхые оролдодог. Эгээл иимэhээ, нүхэдүүд, термоядерна хёмороо зүришэлдөөнэй hүйдхэлтэ хойшолонгууд тухай үнэн зүбые бүхы арадуудай гүйсэд дүүрэнээр ойлгон мэдэрхэ гээшэ шухала удхатай. Энээнhээ үндэhэлэн, КПСС-эй XXVI съезд ядерна дайнай аюулые заабол зайсуулан сараха шухала гэжэ харуулхын тула элдэб оронуудай элитэ мэдээжэ эрдэмтэдhээ бүридүүлэгдэhэн нэрэ хүндэтэй уласхоорондын комитедые эмхидхэн байгуулха гэhэн дурадхалые КПСС-эй XXVI съезд hайшааба.

XXVI съездын гадаадын политическэ программые бүхы дээрэнь сэгнэхэдээ, уласхоорондын хэрэгүүдтэ КПСС-эй бэелүүлдэг хараа шугамай ушар байдалhаа дулдыдадаг ябуулгануута, ямар нэгэн өөhэдын уг зорилгонуудта хабаагүй байhыень, ямар нэгэн арадта гү, али гүрэндэ зүрюу харшаар шэглүүлэгдээгүй байhыень обёоронгүй байжа болохогүй. Тэрэ дайн дажарта эсэргүүгээр, милитаризм ба шэнэ түхэлэй колониализмын хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй. Тэрэ эб найрамдал хангаха, уласхоорондын оршом соохи бүхы байдалые hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэнхэй.

Мүнөө парламентнууд, правительствануд, партинууд, дэлхэйн олониитэ манай программые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ байна. Энээнтэй дашарамдуулан, хэдэн ушар хэрэгүүдтэ тогтожо хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна шэнэ түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые Европодо тодхон табилгые хизаарлаха тухай. Баруунай оронуудта энэ дурадхал тушаа юун гэжэ хэлсээгүйб даа. Тэд үнэндөө эндэ бүхы юумэн эли тодо бшуу. Хэрбээ буу зэбсэгүүдые хорооха тухай хөөрэлдөө хэхые хүсэбэл, хэрбээ энээние үнэн зүрхэнhөө, амжалта түйлаха байhандаа этигэл найдалтайгаар хэхые хүсэбэл, юрэдөө, хөөрэлдөөнүүдэй үедэшье бии байгаа буу зэбсэгүүдые тэрэ зандань үлөөбэл, тарамжатай hайн бэшэ гү?

Нүхэр Брежнев hаяхан Прагада үгэ хэлэхэдээ, Европодо ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые хорооха тухай асуудалые тодорхойгоор найруулаа hэн. Европо түбидэхи сэрэгэй тэнсүүрине хазагайруулангүй, хойшодоо тэрэнэй хэмжээе бага болгохо гээшэ совет хараа шэглэлэй удхань мүн.

Европодо этигэл найдалай зоные үргэдхэхэ гэжэ Советскэ Союзай дурадхаhаниинь мэдээжэ. Этигэл найдалай зоные Алас-Дурна зүгтэшье дэлгэрүүлэн тарааха тухай үгэеэ ойлголсохоор бэлэнбди. Сэхыень хэлэбэл, Пекиндэ манай дурадхалнуудые номнол болоно гэжэ хараалтайгаар нэрлэhэн байна. Гэбэшье энэ үргэн ехэ, амгалан тэнюун бэшэ нютагай байдалые hайжаруулха асуудал шиидхэгдээгүй байhаар. Аюулгүй байдалда ажаhуухые хүсэгшэд тэрэние шиидхэхэ харгы замуудые бэдэрэлгэhээ хүлжэжэ шадахагүйл.

Үшөө нэгэ шухала асуудалда тогтожо хэлэхые хүсэнэб. Энэ тэрэ тодорхой асуудалнуудаар үнгэргэгдэхэ хөөрэлдөөнүүдые уласхоорондын бүхы асуудалнуудтай «холбожо» шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ Холбоото Штадуудта үсэд нэтэрүүгээр баталдаг. Мэнэ hая американ урдын захиргаан бүхы юумые «хүнэй эрхэнүүд» тухай худал хуурмаг анхарал оролдолготой холболог hэн. Харин мүнөө шэнэ «холболгонууд» хэгдэнэ. Эдэнь ямар зорилготой гээшэб? Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха хөөрэлдөөнүүдhээ хулшагжадта, хёмороо зүришэлдөөнүүдые hүжэрөөгшэдтэ, бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ сэхэ гү, али тойруугаар хамааралсагшадта эдэнь ашатай туhатай байна. Сальвадор тушаа Рейганэй захиргаанай бэелүүлдэг политика гү, али бэеэ дааhан байдалтай, ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй Афганистанда эсэргүү харата ябуулганууд энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ бэшэ гү?

Социалис Польшо тушаа шууяае абажа харая. Нэгэ талаhаа баруунай оронуудай зарим ажал ябуулагшад шахардуу байдал hуларуулгын хараа шэглэлые энэ орондохи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэhөө дулдыдуулхые оролдодог, нүгөө талаhаа — Польшодохи байдалые гуримшуулха хэрэгые буруу hүргэхые, кризистэ ороhон үеые гаталан дабалгые түбэг бэрхэшээлдэ оруулхые hэдэдэг. Энэ хадаа билдагууша, балмад этэгээд хараа бодол мүн. Польшын коммунистнууд, Польшын ажалшад бэеэ даахан байдалтай хүсэн түгэс социалис Эхэ ороноо байгуулаа. Тэдэнэр амжаhан түйлалтануудаа алдахагүйл. Арадай Польшо үнэн ханинартай, тэдэнэртээ найдаха аргатай гэжэ hануулхые хүсэнэб.

Уласхоорондын байдалые шууд сэхээр hайжаруулхые оролдон, тодорхой үүсхэлнүүдые гаргахадаа, Советскэ Союз эрид эрилтэ табидаггүй, заналта хэдэггүй юм. Иимэ тиимэ байха ёhотой hэн гэжэ хэлэхые СССР огто hанаашалдаггүй. Совет дурадхалнууд хадаа ойрын сагта уласхоорондын гол шухала зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгохо али бүхы үүсхэлнүүдэй зүбшэн хэлсэгдэхэ аргатай, ёhотой хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гэhэн урлал болоно. Али бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар США-тай, Францитай, ФРГ-тэй, бусад оронуудтай хоёр талын харилсаанай, мүн ООН-ой Аюулгүйн Соведэй оршондо иимэ хөөрэлдөөнүүдые хэхээр Советскэ Союз бэлэн лэ. Тиихэдээ бидэ ямаршье эрилтэ уридшалан табинагүйбди гэжэ нүхэр Брежнев hаяхан тэмдэглээ hэн.

Баруунай тодорхой бүлэгөөрхидэй бидэнние занаха зандарха, шахардуу байдал hуларуулгые «хүйтэн дайгаар» hэлгэхэ гэhэн харата ябуулгануудые үүдхээ hаань, манай парти эрид шууд ингэжэ мэдүүлнэ: манай ороной ба манай союзнигуудай хуулита аша туhые хэндэшье доромжолуулхагүйбди.

Уласхоорондын харилсаае hайжаруулха зорилготойгоор ажалаа эршэмтэйгээр ябуулхадаа, Советскэ Союз hэримжээ hуларуулнагүй. Энээн тушаа XXVI съезд яhала тодорхойгоор хэлэhэн байна. Совет арадай ба тэдэнэй ханинарай амгалан байдалые хамгаалхын тула бата бэхи хуяг хэрэгтэй. Иимэ хуяг манайда бии. Энэ хадаа шэн зоригто Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд болоно, энэ хадаа Варшавска Договорто ородог оронуудай союзна арминууд болоно.

Эб найрамдалай совет программые бодото дээрэнь бэелүүлгэ гансахан жэлэй хэрэг бэшэ. Гэбэшье манай программа бодото дээрээ тон шухала хэрэг бэелүүлжэ эхилээхэй. Тус программа уласхоорондын онсо шухала асуудалнуудаар олохон правительствануудай өөhэдынгөө хараа бодолнуудта дахин дахин сэгнэлтэ үгэхэ hанаа оруулна. Политическэ элдэб хараа шэглэл баримталдаг демократическа, сэрэгэй ябуулгануудта эсэргүү үргэн хүсэнүүдэй ажал ябуулгануудаа эдэбхижүүлгэдэ тус программа таатай эрхэ нүхэсэл болоно. Шахардуу шанга байдалhаа гараха бодото арга боломжо бии гэжэ энэ программа дэлхэйн хүнүүдые этигүүлнэ.

Нүхэдүүд! Эб найрамдалай түлөө тэмсэлые арадуудай социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлтэй нэгэдүүлэн, Ленин дай хэхэ, дээрмэдэлгэ ба хүсэ хэрэглэхэ империалис политикада бата бэхи хаалта табиха бодото арга боломжын бии байhание обёорон харадаг байгаа. Энэ бодолынь уласхоорондын хэрэгүүдтэ мүнөөшье манай партида үнэн сэхэ хараа болоно үгэнэ.

Манай парти эб найрамдалда дуратай политикые эрхэ сүлөөгэй, демократи ба национальна бэеэ даанхай байдалай үнэн зүб хэрэгүүдые hайшаан дэмжэлгэтэй таhаршагүйгөөр холбоно. Гэбэшье Советскэ Союзай ондоо оронуудта, ондоо арадуудта үзүүлжэ байhан туhаламжые ямар нэгэ харата уг зорилготой гэжэ хэн нэгэн хэзээдэшье элирхэйлжэ огто шадахагүй. Тиимэ баримтанууд үгы гээшэ. Гэбэшье ондоо баримтанууд бии. Колониализмын эрхэ байдалда оюун бодолоо мунхаруулжа байhан хүнүүдтэ совет мэргэжэлтэд эрдэм болбосорол асарна. Үгытэй ядуу байдалтай байhан газарта манай туhаламжаар индустриальна ба аграрна түбүүд байгуулагдана. Империализмын хүсэнүүдэй баалалтада орожо байhан арадуудта бидэнэрэй туhаламжа хадаа бэеэ даанхай байдалтай болохо хэрэгтэнь туhална. Бидэнэр интернациональна, ленинскэ нимэ политикаараа омогорхохо дүүрэн эрхэтэйбди. Тэрээгээрээ бидэнэр омогорхоношье гээшэбди.

Американ журналистка Луиза Брайант гэгшын асуудалда харюусаха зуураа, Ленин нигэжэ хэлэhэн: «Тэдэнэй hаяанда манай правительствын таарамжагүй байhанай үндэhэ hуури дээрэ биднэнтэй харилсаа гогтоохоhоо арсаhан Вильсонэй политика Америкэдэ юушье олгохогүй байна». (Ленинэй суглуулбари XXXVII, политиздат, м., 1970, 254-дэхи хуудаhан). Эдэ үгэнүүд үе сагаар шалгагдаанхай.

Бодото байдалhаа таhархайгаар политика зохёохо гээшэ ямаршье үрэ дүн үгэхэгүй хэрэг. «Дэлхэй дээрэ булюу байдалтай болохо», «бүхэдэлхэйн коммунис правительство» байгуулха тухай СССР-эй эрмэлзэл гэhэн худал хуурмаг мэдүүлгэнүүдые хэжэ байhаар уласхоорондын харилсаа холбоонуудай хэрэгые аюултай намаг руу оруулжа болохо байна. Советскэ Союзай дэмжэлтэтэй «уласхоорондын мүрдэлгэ хюдалга» гэдэг шууяан баhал бодомжогүй худал хуурмаг юумэн. Бодото дээрэнь абажа хараха болоо hаа, энэ хэрэг эмхидхэгшэд нимэ шууяагаар национальна сүлөөрэлгын хүсэнүүдтэ эсэргүү добтолго дэлгэрүүлхэ гэhэн өөhэдынгөө харата зорилгые халхалан далдалха хүсэл табина.

Уласхоорондын бүгэдэ ниитын ёhо гуримуудые хүндэлхын түлөө Советскэ Союз шууд сэхэ тэмсэл ябуулна. Имагтал энэ ушарhаа Азидашье байг, Африкада, Латиин Америкэдэ — дэлхэйн ямаршье буланда байг — ондоо арадуудта hургаал үгэхэ эрхэ, тэдэнэй эрхэ сүлөөдэ эрмэлзэhэн хүсэлые дараха эрхын хэн нэгэндэ үгтэхэ ябадалые бидэнэр мэдэрхэгүй байнабди. Уласхоорондын харилсаануудта империалистнуудай ээрхэн зонхилолгые, харата ябуулгануудые, хүсэтэйшүүлэй ядуу байдалтаниие доромжолгын үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байhан үни хада үнгэрhэн үе сагаи «зан заншалай ёhо гуримуудые» бидэнэр буруушаанабди. Социальна хүгжэлтые зогсоожошье, болюулжашье болохогүй ха юм.

Эб найрамдалай наяад онуудай программа табиха зуураа, социалис оронуудай аха дүү нэгэдэлые саашадань улам бэхижүүлхээр КПСС эрид шууд шиидэнги. Манай парти дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй интернациональна нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ, марксистко-ленинскэ бүхы партинуудтай нүхэр ёhоной харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ байна. Буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгада эсэргүү эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ тэдэнтэй хамта бэелүүлжэ байhан ажал ябуулгамнай хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан ерээдүйдэ алба хэнэ. Империализмда, үнгэрhэн сагай үлэгдэлэн хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ бодоhон, үнэн зүб ажабайдалда абаашаха өөрын зам табижа байhан бүхы арадуудта Советскэ Союз үнэн сэхэ нүхэрынь байhан, саашадаашье байха.

Бэе бэеhээ таhаранги байгаад, эб найрамдал байгуулха гээшэ бэрхэтэй хэрэг. Энэ хадаа дайн сэрэгтэ эсэргүү хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн коалициин түйлажа шадаха хэрэг. Тиимэ коалици — хооhон hанамжа бэшэ. Амгалан тайбан байдалай уг зорилгонуудай аша туhада, термоядерна дайнай аюулые хамтын хүсөөр зайсуулха хэрэгтэ арадуудай хүсэ шадалаа бодото дээрэнь нэгэдүүлхэ эрилтэ тэрэ коалици байгуулхые уряална. Социальна ондоо байгуулалтатай оронуудтай, бата бэхи, үнэн зүб ба демократическа эб найрамдалай аша туhада үнэн сэхээр ажаллаха хүсэлэнтэй бүхы гүрэнүүдтэй бүтэмжэтэй hайн үргэн харилсаа холбоо тогтоохоор манай орон бэлэн гээшэ.

Нүхэдүүд! Дэлхэйн бүмбэрсэгэй татасын хүсые хүнэй анха түрүүшынхиеэ дабан гараhанhаа хойшо хорин жэл үнгэрбэ. Газарай хүбүүн замбуулинай үндэрhөө манай дэлхэйе анха түрүүшынхиеэ хараа. Тэрэ хадаа манай ороной эрхэтэн, бүхы хүн түрэлтэнэй омогорхол болоhон Юрий Гагарин байhан. Замбуулинай үе сагай эхилхэтэй хамта гансахан хүнэй ухаан бодолой мэдээе үргэдөө бэшэ. Дэлхэйн бүмбэрсэг хадаа бүхы хүнүүдэй ажаhууха ниитэ гэр, тэрэнние барандаа аршалан гамнаха хэрэгтэй гэжэ улам хурсаар мэдэрэгдэдэг болоо. Энэ hайн hайхан хэрэгтэ хүн түрэлтэнэй ухаан бодолой хизаарлагдашагүй арга боломжонуудай сүм зорюулагдахын тула Ленинэй түрэhэн орон, Гагаринай Эхэ орон шууд сэхээр оролдоно.

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын нэрэ хүндэ ингэжэ батадхана гэбэл: эб найрамдалда совет арадай хүсэл эрмэлзэл, эрхэ сүлөөгэй ут зорилгодо тэрэнэй үнэн сэхэ байлга хэлбэришэгүй!

ЛЕНИНСКЭ ЁҺО ГУРИМААР АЖАЛЛАХЫН ТҮЛӨӨ

Нүхэдүүд, XXVI съездын hүүлээр үргэн далайсатайгаар дэлгэрhэн зохёон байгуулхы хүдэлмэриин, hонирхол ехэтэй ба орёо бэрхэшээлтэй хүдэлмэрние коммунистнуудай парти, Ленинэй парти толгойлон хүтэлбэрилнэ.

Совет обществын хүтэлбэрилхы ба залан шэглүүлхэ хүсэнэй үүргые партимнай нэрэ хүндын хэрэг гэжэ харана бэшэ. Тэрэ үүргэ ямар нэгэ декредээр үгтэhэн бэлэг бэшэ. Тэрэ хадаа ажалша хүнүүдэй зол жаргалай түлөө шэн габьяата тэмсэлээр олдоhон үүргэ мүн. Нэрэ хүндэ ба олондо нүлөөтэй байха гээшэ хэтэ мүнхэдөө үгтэдэггүй гэжэ коммунистнууд зүбөөр ойлгоно. Парти өөрынгөө шиидхэбэри бүхэнөөр обществые хүтэлбэрилхэ өөрынгөө эрхые үдэр бүхэндэ элирхэйлэн харуулха ёhотой. КПСС энэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Партимнай хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин эрхим түрүү түлөөлэгшэдые өөрынгөө зэргэдэ абана. Парти обществоор олдоhон дүй дүршэлые, тэрэнэй оюун бодолой эршэ зорилгые согсолно, арадай аша туhын, хүсэл эрмэлзэлэй ба этигэл найдабариин тодорхой политикын хэлэн дээрэ ойлгосотойгоор тайлбарилна. Имагтал энэ ушарhаа Ленинэй парти коммунизм байгуулгын гол ударидагша, коллективнэ вождь байха аргатай бшуу. Энээнние КПСС-эй XXVI съезд, ленинецүүдэй партиин съезд үшөө дахин элирхэйлэн харуулаа.

Съезд холын хараата түсэб зохёоhон байна. Гэбэшье бодото хүдэлмэри дээрэ гарадаг хэдэн мянгаад асуудалнуудта харюунуудые үгэхэ зорилго съездын табяагүй байhан ойлгосотой. Тиимэ харюунуудые олохо — бүхы шатын партиина организацинуудай уялга.

XXVI съездын дүнгүүдээр партиина, эдэбхитэдэй суглаанууд мэнэ hаяхан болоjо дүүрэбэ. Эдэ суглаанууд дээрэ юрэнхы шиидхэбэри бэшэ, харин район, hалбари бүхэнэй онсо илгаануудта тааруу, зохисотой hайн, аша үрэ ехэтэй шиидхэбэринүүдые абаха оролдолгын эдэбхитэйгээр хэгдэhэниинь ехэ hайшаалтай байна. Съездын шиидхэбэринүүдые hайшаалга нимэл байха ёhотой.

Партиина, гүрэнэй ба ажахын аппарадай бүхы звенодо ленинскэ ёhо гуримаар ажаллаха тээшэ манай түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, оронойнмнай ажабайдалда түйлай ехэ удха шанартай. Өөhэдынгөөшье хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр, бусаданшье дүй дүршэлөөр совет коммунистнууд нимэ юумэ мэдэдэг: Ленинэй захяа заабаринhаа хазагайрhан ямаршье ябадалай түлөө ехэхэн хохидолдо орохо ушар гарадаг байна.

Олониитэтэй холбоо барисаагаа үргэдхэлгэ ба гүнзэгырүүлгэ — Ленинэй табиhан эрилтэнүүд соохоо гол шухалануудайнь нэгэн. Эдэ холбоо барисаанууд — партиин хүсэнэй ба олондо нүлөөлхэ эшэ үндэhэн болоно. Эдэ холбоо барисаанууд хадаа шэнэ юумые олохо, дэмжэхэ айхабтар шухала арга боломжо. Эдэ холбоо барисаанууд зүб бэшэ, алдуутай алхамуудые хэхэ ябадалhаа hэргылнэ. Эдэ холбоо барисаанууд — зүб шиидхэбэринүүдые баталан абалгада түрүүшын ээлжээнэй арга нүхэсэл.

Холбоо барисаанай олохон каналнуудаар партимнай хүнүүдэй hанаа зобоожо байhан юумые, тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлые шиидхэлсэнэ. Энэ хадаа партиина нээмэл сутлаанууд, ажалшадай урда коммунистнуудай хэлэhэн үгэнүүд, партиина комитедүүдтэ эльгээгдэhэн бэшэгүүд, партиина, гүрэнэй онсо шухала документнүүдые арад зоной дунда зүбшэн хэлсэлгэ болоно. Гүйсэд дүүрэн эрхэтэйгээр нигэжэ хэлэхэдэ болоно: арад зонойнгоо hудалай сохисые партимнай hайнаар ойлгоно. Парти олониитэтэй холбоо барисаагаа саг үргэлжэ шэнэлжэ байхые, саг дарыдаа дуулгададаг байhые оролдоно, общество дотор болоhон хубилалтануудта, шэнэ үзэгдэлнүүдтэ анхаралтайгаар хандахые оролдоно. Ингэжэ ухаан бодолой элшэ партиhаа олониитэдэ, олониитэhээ партида ерэгэ.

Засагай хүтэлбэри бариха парти тухай Ленин тон ехээр бодомжолдог байhан, бээрхэхэ ябадалhаа коммунистнуудые тэсэбэри ехэтэйгээр hэргылдэг байhан. Өөрынгөө хэhэн алдуунуудта партиин хандалга хадаа тэрэнэй харюусалгатай байлгын, өөрынгөө ангиин, ажалшадай үмэнэ өөрынгөө уялгануудые бодото дээрэнь дүүргэхэ хэрэгтэ тэрэнэй хаба шадалай ямар байhание харуулха гол шухала арга боломжонуудай нэгэн болоно гэжэ тэрэ hургадаг байhан. Түйлаhан амжалтануудаараа омогорхолго ухаан бодолой талаар залхууралгада хүргэхэ ёhогүй, ажал хүдэлмэреэрээ дашуурбашье, дутуу дунданууд үшөөл бии гэжэ hанажа ябаха шухала.

«...Ажабайдалтай холбоотой ямаршье партида өөрыгөө шүүмжэлгэ яаха аргагүй шухала хэрэгтэй. Найдашоод, сэдьхэл дүүрэн ябахаhаа муу юумэн байхагүй». (Зохёолнуудай гүйсэд дүүрэн суглуулбари, т. 10, хуудаhан (255). Ажал хэрэгтээ шүүмжэлхы, өөрыгөө шүүмжэлхы ёhоор хандалга нэгэ хэмдээ зогсошоhон байдалда шухала хэрэгтэй, урагшаа дабшаха арга мүн.

Мүнөө орон доторнай XXVI съездэй шиидхэбэринүүдые олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Тэрэ бүхы дээрээ муу бэшээр ябуулагдана. Гэбэшье дутагдалнуудаа нюуhанай эдэ хэрэггүй: манай партиина ба ажахын зарим хүдэлмэрилэгшэд, тэдэнэй удаа журналистнууд амжалта болон түйлалтанууд тухай ехээр хэлэхэ дуратай гээшэ. Хүн зоной hанаа зобоожо байhан асуудалнууд, бэрхэшээлнүүд тушаа олонхи ушарта халирхайгаар хэлэгдэдэг гээшэ.

Зүгөөр ажабайдалда hайн ба муушье, балсамааршье ба дура гутамааршье юумэнүүд ушардаг, амжалтын хажуугаар бэрхэшээлнүүдшье тохёолдодог ха юм. Үнэн сэхэ байха гээшэ партиина шэнжэ шанар мүн.

«Орёо түбэгтэй темэнүүдые пропагандын алгад гарадаггүй, бэрхэтэй асуудалнууд гэдэгүүдhээ айдаггүй байхань үгаа шухала» гэжэ нүхэр Брежневэй хэлэhэн үгэнүүдые эндэ hануулалтай.

Манай түйлалтануудые, манай илалтануудые бидэнhээ хэншье хаhан абажа шадахагүй. Зүгөөр бэрхэшээлнүүдыешье, орёо хүндэ хэрэгүүдыешье бидэнэй түлөө хэншье дабажа гарахагүй.

Хүдэлмэриин ленинскэ ёhо гурим хадаа парти доторой демократиие хүгжөөхэ тухай саг үргэлжын анхарал оролдолгоhоо таhаршагүй юм. Бүхы партиина организацинуудта коммунист бүхэнэй хэлэhэн үгэ няд гэмэ hаамайгаар зэдэлхэ ёhотой. Һунгагдамал бүхы партиина органуудта бюрогой гү, али партиина комитедэй гэшүүн бүхэнэй эдэбхитэй үүргэ мэдэрэгдэжэ байха зэргэтэй. Имагтал эбтэй эетэй хамтын хүдэлмэридэ эрхим hайн шиидхэбэри шэлэн абажа болодог юм. Ямаршье зэргэтэй хүтэлбэрилэгшын элдэб янзын хараа бодолые анхаралдаа абажа шададаг байhанhаа: энэ хараа бодолой тэрэнэй өөрынь хараа бодолтой тааралдадаггүй байгаашье hаань, тэрэнэй нэрэ хүндэнь имагтал шүүбэрилхэ байна.

Обществые политическэ талаарнь хүтэлбэрилгын эрдэм-наука зохёон хараалхадаа, Ленин эмхидхэлгын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулдаг байгаа. «...ажахынбарилгын, гол түлэб эмхидхэлэй ажал ябуулгада, — гээд тэрэ хэлээ бэлэй, гансал эрид эрмэлзэлээр, түрилтөөр, урмашалаар юушье хэхын аргагүй. Эгээл удаан саг соо хэгдэhэн, олон жэлнүүдтэ хараалагдаhан эмхидхэлэй хүдэлмэри, имагтал тэрэ хадаа эндэ бидэнние ёhотойл илалтада хүргэхэ шадалтай» (Ленинэй суглуулбари, XXXIX. Политиздат, 1980 он, 225 хуудаhан). Ингэжэ Ленин 1920 ондо хэлээ hэн. Зүгөөр энэмнай огто хуушардаггүй үнэн бодото зүйлhөө абтаhан гээшэ.

Амжалтатайгаар ябуулагдадаг эмхидхэлэй хүдэлмэри хадаа ушар байдалые hайн мэдэхэ, уг эрмэлзэлтэй байха, шууд гүйсэдхэдэг, эдэбхи үүсхэлтэй байха ябадалтай таhаршагүй холбоотой байдаг юм. Хии хооhоор албадан захирха, хөөрсэгэнэхэ ба тэбдэхэ ябадалые, ажалша шадабариин орондо аша үрэгүйгөөр саарhа зреэлэлгээр hэлгэхэ ябадалые эмхидхэлэй хүдэлмэри тэсэдэггүй гээшэ. Ленинскэ ёhоор ажал хэрэгээ эмхидхэлгэ нарин шанга журамгүйгөөр болошогүй ябадал aaб даа. «...хүдэлмэришэд ба таряашадые журамда үнэн сэдьхэлhээ hургадаг hаа, бидэ өөhэдhөө эхилхэ уялгатайбдн», — гэжэ Ленин хэлээ hэн (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, 50 том, 63 хуудаhан).

Хүнүүдые зүбөөр шэлэн ололгоор ба гүйсэдхэлыень шалгалгаар ажал хэрэгэй амжалта түйлагдадаг. Энэ ленинскэ эрилтые бэелүүлхэнь тиимэшье орёо хүндэ бэшэ юм гэжэ hанамаар байдаг. Зүгөөр зарим ушарта бүхы юумэн ондоогоор хэгдэдэг байха юм. Энэнь гэмшэлтэй. Баталан абтаhан шиидхэбэри элhэ руу орошоhон юумэндэл үзэгдэхэ ушар дайралдадаг. Тигээд лэ түрүүшынхиеэ hажааhан шиидхэбэринүүд дээрэ дээрэhээ абтажал эхилхэ. Зүгөөр шиидхэбэринүүд, Ленинэй хэлэhэнэй ёhоор, «тэдэнние дурлан хаража» байхын тулада абтадаг бэшэ.

Гүйсэдхэлэй шалгалтые юрэл амжалтанууд ба дутуу дунданууды түбшэн сэхээр бүридхэлгөөр хизаарлажа болохогүй aaб даа. Бодото байдалда нарин нягтаар үндэhэлhэн, уридшалан hанаамжалаагүй тула тэрэ хадаа хүдэлмэреэ хайшан гээд үлэмжэ hайнаар эмхидхэхэб гэжэ шүүжэ үзэhэн дурадхалнуудтай байха ёhотой. Тигэбэл энэмнай ёhотойл шалгалта болохо, тиигэбэл ажал хэрэгэй нэрэ зүүхэ бэшэ, харин ажал хэрэг болохо бшуу.

Мүнөө партиина зэргэнүүдтэ 17 миллион хахад коммунистнууд тоологдоно. Энэмнай агууехэ хүсэн, коммунизм байгуулгын эгээл элдэб участогуудта шэн габьяатайгаар хүдэлдэг оюун бэлигтэй кадрнуудай ёhотойл гуламта гээшэ. Партиин нэрэ хүндэ түйлай ехэ. Тэрэние гамнан сахиха, арьбадхан хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Эгээл тиимэhээ XXVI съездын заабаринуудай ёhоор, Центральна Комитет али бүхы тушаалай кадрнуудта табигдадаг эрилтые улам шангадхана, партиина аппарадай хүдэлмэриин шэнжэ шанар оролдосотойгоор дээшэлүүлнэ, тэндэ шэнэ хүнүүдэй хүдэлхээе ерэхэ ябадал хангана. Партиина шиидхэбэринүүдые дүүргэдэггүй хүнүүдhээ, даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг, ниитын ба албанайнгаа тушаал хуули бусаар хэрэглэдэг хүнүүдhээ, партиина ёhо гурим эбдэдэг хүнүүдhээ партиин шангаар асуудаг байhаниинь хэлсэнгүй.

Нүхэдүүд! Совет хүнүүдшье, хилын саанахи манай ханинаршье манай Коммунис партиие Ленинэй парти, Ленинскэ парти гэжэ инаг дуратайгаар нэрлэдэг. Бүхы партиина ажабайдал, партиина хүтэлбэриин ёhо гурим ба арга методууд манайда ленинскэ гол ёhонууд дээрэ байгуулагдаhанхай гэжэ КПСС-эй XXVI съезд үшөө дахин үнэншэмэ тодоор гэршэлэн харуулаа. Марксизм-ленинизм хадаа партиин эмхидхэлэй, политическэ ба теоретическэ ажал ябуулгын, мүн бүхы совет ниитын ажабайдалай зохёохы үндэhэ hууринь мүн болоно.

Революционно тэмсэлэй дүй дүршэл, социализм ба коммунизм байгуулгын дүй дүршэл хадаа хуушарhан үзэл баримталха, ухаан бодолой молохирхо ябадалда эсэргүүсэн, бэлэн схемэнүүд ба лаган дууряалгануудые ухаан бодолгүйгөөр хэрэглэлгэдэ эсэргүүсэн, эрид шууд тэмсэхыемнай бидэнние hургана. Марксизм — хуушарhан үзэл бэшэ, харин ажал ябуулгаяа эрхилхэ хүтэлбэри мүн, — гэжэ Ленин онсолон тэмдэглэдэг байгаа. Ленинизм — хуушарhан үзэл бэшэ, харин ажал ябуулгаяа эрхилхэ хүтэлбэри мүн, — гэжэ Ленинэй шабинар хэлэнэд. Ленинэ үнэн сэхэ байха гээшэ манай партиис байгуулагшын теоретическэшье, бодотошье ажал ябуулгада сүм нэбтэрhэн тэрэл зохёохы эхи үндэhөөр нэбтэрхэ гэhэн удхатай. Ленинэ үнэн сэхэ байха гээшэ манай революционно hургаалые — баруун тээhээшье, «зүүн» тээhээшье хазагайруулха гэhэн ямаршье hэдэлгэнүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэхэ гэhэн удхатай.

Ажабайдалаймнай эршэ хурдан түргэн. Шиидхэгдэhэн асуудалнуудай орондо шэнэ, шиидхэгдэхэ ёhотой асуудалнууд гаража ерэнэ. Үсэгэлдэр үнэн зүб байhан юумэн үглөөдэр үнэн зүб бэшэ байжа болохо. Энээнhээ уламжалан, шэнэ үзэгдэлнүүд ба хубилалтануудые саг соонь элирүүлэн обёорхо, хадуун абаха, тэдэнние шэнжэлхэ ба согсолхо, бодото байдалда зорюулан шэнэ теоретическэ хараа зам тодорхойлхо шухала.

Эгээл нигэжэ Ленин хүдэлдэг байгаа. Эгээл энээндэ партиие — хүдэлмэришэн ангиин добтолхы манлайе тэрэ hургадаг байгаа. Тиимэ парти, шэнэ түхэлэй революционно парти байгуулхын ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ России, мүн дэлхэйн пролетариадай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй эмхидхэлшэ ба вождь байhан Ленинэй бүхы аша габьяань үлэмжэ дүүрэнээр харагдаа бэлэй. Партиин хэрэгүүдтэ, амжалта түйлалтануудта Ленинэй сэсэн мэргэн ухаан ажабайhаар, илаhаар гэжэ бидэ дүүрэн эрхэтэйгээр дахин дахин хэлэнэбди.

Ленинскэ партида хабаатай байха гээшэ үндэр нэрэ хүндэшье, үндэр харюусалгашье мүн. Баталан абтаhан шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ зуураа, зохёохы ёhоор эрмэлзэхэ, үгэ ажал хэрэг хоёрой нэгэн байха, үүсхэл гаргахын тулада дүүрэн арга боломжо ба хэлсээгүй жаяг заршам, эрилтэ, мүн нэгэн доро этигэл найдабари ба анхарал — эдэ бүгэдые бүхы партида, коммунист бүхэндэ Ленин захяа бэлэй. Тигээд манай парти, тэрэнэй Центральна Комитет ленинскэ ёhо заншалнуудые арюун нангинаар сахидаг юм. Энэ хадаа хүдэлмэриин ленинскэ ёhо гурим тухай анхарал оролдолго мүн. Энэ хадаа Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байлга мүн. Эдэ захяа заабаринуудые Советскэ Союзай Коммунис парти ходоодо шууд сэхээр бэелүүлхэ юм!

* * *

Нүхэдүүд! Владимир Ильичэй түрэhөөр 111-дэхи жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, бидэ ленинизмын түүхэтэ удха шанарта дахин дахин эрьен хандананабди.

Ленинизмын ашаар Советскэ Союз дотор социалис общество байгуулагдаа, коммунизм байгуулагдажа эхилээ, социализмын дэлхэйн байгуулалта бүридүүлэгдээд, улам хүгжэжэ байна. Ленинэй революционно hургаал-

тай хүдэлмэришэнэй
Коммунис хүдэлөөнэй
бэрнишэгүй ургалта хо
той юм. Энэ хүдэлөөн
тализмын эгээл гол ту
ри соохи оршон байд
нилээд ехээр хубил
Колониальна империа
хүмэрин уналгада,
гээгдэнги, дарлаг
байhан хэдэн арбаад
нуудые түүхэтэ ажал ябу
гада хабадуулга
нэй үзэл суртал хүсэ
нүлөөн эли тодоор хара
Дэлхэй дээрэхи орш
байдалые коммунисту
юрэл бэлэхэнээр бод
үлүүсэ hайхашааха хүсэ
тэй бэшэ. Капитал
үшөөл хүсэтэй байhаар.
нэ түхэлэй колониализ
арга методүүдые хэрэг
уласхоорондын олон то
монополинуудта тушэ
капитализмын гол түб
«гурбадахи дэлхэйн» оло
оронуудые мүлжэн дар
үргэлжэлhөөр. Империал
дарлалта хашалтын, со
альна зүрилдөөнүүдэй, м
национальна ба шажан
гэлэй элдэб янзын бүлэ
дэй хоорондохи тэмсэ
хэсүү орёогоор бусад
hан ушар Азиин, Афри
ба Латиин Америкын
хон оронуудтахи оршон б
далые нилээд тогтуури
болгоно. Бүхы дэлхэй
баадуулhан шиидхэгд
асуудалнууд. тэрэ то
холбоогүй бутаранги, со
альна талаараа адли б
дэлхэй дээрэ боложо бай
научно-техническэ дэб
тын үүдхэhэн асуудалну
улам хурсадана.
Манай үе сагай бол
байдал, орёо хүндэ, зүр
дөөтэ, хуушан ба шэнэ
далай тулалдаануудтай
дото байдал нимэл даа.
тэмсэлдэ бидэнэр, хэзээ
мэдэhээр, шэнэ байдал
тала баримталдагбди.
хэй бүри hайн байжа
ха, байха ёhотойшье
бидэ батаар этигэнэй
Тигээд бидэ, коммуни
нууд, ленинецүүд тэрэ
hайн болохо ябадал түйл
байхабди.
Бүхы нацинууд со
лизмда ерэхэ байха, эт
наци бүхэниинь тэрэ
өөрынгөө арга замаар е
байха гэhэн ленинскэ у
бодол дэлхэйе социальна
лаарнь улам шэнэдхэ
билалгын зам гэралтүү
шэ одон байгаа, мүнөө
байhаар. XXVI съезд д
революционно хүсэнүү
түлөөлэгшэдэй хэлэhэн
нүүдые шагнажа байхадаа
нинскэ теоретическэ hур
лые хэрэглэжэ шадаха,
тодорхой ба адли бэшэ
лятическэ оршон байд
хэгдэхэ тэмсэлэй түхэл
ба арга шадабарние
абаха үедэ ленинскэ ме
логиие хэрэглэжэ шадаха
шэ ямар ехэ үнэтэй сэ
гэжэ бидэ бултадаа д
дахин этигээ бэлэйбди.
үнэхөөрөөл түүхэтэ зөө
ажал ябуулга эрхилхы
лада, олониитын түүхэтэ
хэл бадаруулхын тулаа
лай ехэ арга боломжо
гээшэ.
Социализм тухай боло
ленинскэ үзэл сэгнэлтэ
тэй хаа хаанагүй, хэзэ
хэндэ тааралдадаг бэшэ
даа, зүгөөр социалис
суртал ба уг зорилгы
хаанагүй дэлгэрhэн ушар
питализм хүндөө буур
жэ гэршэлнэ бшуу. Ар
ондоо зам бэдэрнэ,
лээрээ тэдэнэр эртэ гү,
хожом научна социали
ерэхэ байха, Маркс ба
ииндэ ерэхэ байха.
Мүнөө социальна дэб
тэ тээшэ тэгүүлhэн эри
бүхы дэлхэй дээрэ бата
эб найрамдалай түлөө
дэг тэмсэлhээ таhаршагү
Эгээл тиимэhээ эбэй
зэргэ оршохо гэhэн Ле
үзэл суртал социализми
даадын политикын гол
шэглэлынь. эб найрам
дуратай бүхы демокра
ска хүсэнүүдэй эрилтэ
hан зандаа. Аюулга
лай эрмэгhээ холо болох
кетно-ядерна хосоролгы
лые усадхаха — иимэ
тэ арадууд табина.
Социальна дэбжэлты
гы зам гаргаха, эб н
дал бэхижүүлгэдэ тү
мэри хэхэ, агууехэ
рилгонуудай түлөө т
ажалшадые нягтаар
ха, нэгэдүүлхэ — ини
ленинизмын hайн
энэрхы үүргэ.
Ленинизм — ажаба
шэнэдхэн хубилгалгы
тэмдэг мүн. Мүнөөн
хэй бүхыдөө Владимир
ич Ленинэй хэhэн тоб
нуудай ба уридшали
раалhанай ёhоор хүг
XXVI съезд дахины
жэ батадхан харуул
манай парти, манай
нинэй захяа заабари
бэелүүлхээр, Агууехэ
риин түүхэтэ түйла
дые гамнан сахи
бадхан хүгжөөхөөр
шэгүй бэлэн.
Бүхы оронуудай
дай сүлөөрэлгын
туг — ленинизм
болтогой!
Арадуудай хоорон
найрамдалай ба хам
саанай ленинскэ
мандаха болтогой!
Ленинэй ба лени
парти — Советскэ
Коммунис партида
лол!
Коммунизм бай
агууехэ Ленинэй
гэлжэлүүлэгшэ — со
та алдар солол!

**(Нүхэр К. У.
элидхэл удаан,
альга ташалгаар**

Соведүүдэй хүдэлмэри

Районоймнай экономическа ба социальна хүгжэлтэдэ сельскэ болон сомоной Соведүүдэй үүргэ жэлһээ жэл бүхэндэ дээшэлнэ. Харин тэдэнэй урагшатай хүдэлмэридэ ниитын эмхинүүдэй-арадай һайн дуранай дружинануудай, нүхэдэй суудуудай, эхэнэрэй соведүүдэй хубита ехэ юм. Мүнөө тус эмхинүүдтэ 2 мянга гаран хүн хабаадана. Арадай һайн дуранай 53 дружина, ниитын гурим зарşам сахиха 4 совет, нүхэдэй 47 сууд, эхэнэрэй 25 совет, түрэлхидэй 15 комитет, мүн үйлсын олон комитедүүд бии.

Арадай дружинануудта эхэнхидээ коммунистнууд, комсомолшууд, арадай депутадууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, коммунис ажалай ударнигууд хабаадана. Арадай депутадууд В. Б. Санжиев, А. В. Сазонов болон бусад арадай дружнны ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Нарһатын совхозой директор А. В. Сазонов дежурствада өөрөө гарлсажа, социалис зөөрине гамнаар хинаха, архиншадтай, ажалай журам эбдэгшэдтэй тэмсэл ябуулха талаар рейднүүдые эмхидхэнэ. Нютагай совет бүхэндэ иимэ эдэбхитэд олоор тоологдоно.

НИИТЫН ЭМХИНҮҮДТЭ ТУШЭГЛЭН

Тэдэнэй тоодо Үльдэргын сомоной Соведэй П. Н. Ларионов, Нарһатын сельсоведэй П. А. Куликов, В. И. Мещеряков болон бусад ороно. Ажалда ба социалис зөөридэ ... хүн бүхэниие коммунис ёһоор хандажа һургахын тула нүхэдэй суудууд урдаа зорилгонууд хараюусалгатай. Жэшээ болгон Нарһатын совхозой нүхэдэй суудые дурдамаар. Ниитын эмхиин заседаниинууд сар соогоо үнгэргэгдэдэг. Арадай депутадуудай Нарһатын сельскэ Соведэй депутат Галина Афанасьевна Ипатова нүхэдэй суудай хүдэлмэридэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо хабаадана. Эдэбхи хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд «Ажалай журам дээрэ» гэжэ ажалай журам һайжаруулха тухай асуудал түбхин түрүүндэ табидаг. Мүн хүнэй гэр бүлын, байра байдалай талаар һонирхожо, хэн нэгэндэ туһалха хэрэгтэй гараа һаань, хэзээдэшье бэлэн байдаг.

Сомоной ба сельскэ Соведүүдэй олонхи гүйсэдкомууд нүхэдэй суудай хүдэлмэриие һайжаруулха саг үргэлжэ анхарал хандуулна. Энэ талаар эхи партиин организаци, депутадууд ехэ туһа хүргэнэ. Засагай органууд нүхэдэй суудуудай түрүүлэгшэдэй тоосоо шагнана, семинарнуудые болон суглаануудые үнгэргэнэ. Жэшээнь, арадай депутадуудай Гүндын сельскэ Соведэй гүйсэдком харьяата газар дээрэ байһан нүхэдэй бүхы суудай түрүүлэгшэдэй суглаа, энэдэ һаа семинарнуудые үнгэргэбэ. Үдэ-Витимэй экспедици, 177-дохи ПМК-гай, Гүндын совхозой МТМ-эйн дэргэдэхи, тус совхозой 2-дохи, 3-дахи отделениин нүхэдэй суудай түрүүлэгшэнэр семинарта хабаадаа. Арадай судья О. В. Хышиктуев, уголовно мурдэлгын инспектор Б-М. Б. Жалсанов гэгшэд энэ байлсан. Арадай депутадуудай Гүндын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ А. А. Страмилов нүхэдэй суудай хүдэлмэриин 1980 оной дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгөө. Тиихэдэ Үдэ-Витимэй экспедициин нүхэдэй суудай (түрүүлэгшэнь В. И. Морсков) һайнаар хүдэлһэн тухайгаа онсо тоотгобо. Тус нүхэдэй суд 1980 ондо 31 хэрэг хараа, тэдэнэй 13-ниинь нүхэдэй суудай үүсхэлээр, 5 хэрэгһэнь районой Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай табиһанаар, 13 хэрэгһэнь Үдэ-Витимэй экспедициин үүсхэлээр харагдажа, тодорхой хэмжээнүүд абтаһан байна. Жэшээ болгон Гүндын совхозой нүхэдэй суудай заседани дээрэ совхозой хүдэлмэрилэгшэ А. Тепляковой, В. Колесниковой хулигаан абаадал гаргаһан тухай хэрэг харагдаа. Эдэ хоёрой хэтэ архи уугаад, хулиган аашаа гаргадагайнь түрүүн доронгоо соносхожо, газетэдэ хэблэхэ гэһэн шиидхэбэри абаа. Мүн тус заседаниин дээрэ Гүндын совхозой хүдэлмэриие байһаналаар үүргэтэй Костиной хэрэг харагдаа юм.

Арадай депутадуудай Гүндын сельскэ Соведэй дэргэдэхи тус семинарай дүн гаргагдажа, нүхэдэй суудуудай арадай судья О. В. Хышиктуев хэлээ юм.

Районоймнай нютагай Соведүүд эхэнэрэй соведүүдэй хүдэлмэридэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулжа байдаг болоногой. Эхэнэрэй Соведүүд гүйсэдкомуудай хүтэлбэри доро хүдэлмэриие ябуулна. Тэрэнэй заседаниинууд дээрэ гэр бүлын, хүүгэдые хүмүүжүүлгын асуудалнууд хэлсэгдэнэ. Хүүгэдэй һуралсалда анхарал хандуулга һайн дүнгүүдые харуулна. Жэшээлхэдэ, Витимэй сельскэ Соведэй депутат М. Ардашовагай хүтэлбэрилдэг эхэнэрэй совет (Романовка тосхон) хүдэлмэриие ябуулхадаа, гансахан эхэнэрэй соведэй гэшүүдые хабаадуулха бэшэ, харин бүхы тосхоноймнай эдэбхитэдые элсүүлжэ, архиншадтай, шуулалтай тэмсэл ябуулна.

Нютагай Соведүүдэй депутадуудай үйлсын комитедүүдтэй нягта харилсаатайгаар хүдэлдэг ехэ ашаг үрэтэй байна. Үйлсын комитедүүдэй гэшүүд, Гүндын участково больницын шүдэнэй врач Т. П. Баранова, ветврач В. С. Зуева гэгшэд хүн зоной һуудал байдалай, тосхоной ариг сэбэрэй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Иимэ жэшээнүүд район доторой олон.

Ц-Д. ДАНДАРОВ,
арадай депутадуудай Яруунын районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

Засагай ...дын зургаанда

...УХАЛА АСУУДАЛ

...харгыда болодог гэнэ ...нуудые һэргылхэ ба хойшадаа хүнгэдхэхэ тайлбарин хэмжээнүүд тухай» ... Буряадай АССР-эй ...ргүүдэй Совет батаабаба. 1980 ондо республикын харгынуудта аваарнуудай тохёолдохо ушар ... байна гэжэ тус ... дотор онсо тэмдэглэгдэнэй.

... зуура багашуулай ... усалда орожо гэмэлсэн үсээрөөгүй зандаа. ...до 150 үхибүүн автомашинада дайрууллагдажа, тэдэнэй 28-ниинь наһа ... байна. Хяагтын, Загарайн, Сэлэнгын, Кабанскын районуудта, Улаан-Үдын Железнодорожно болон Октябрьска районуудта ... олон үхибүүд аваарида гэмэлтээ, яһа уһаа ... Һургуулинуудта, ...ческэ мэргэжэл олгодог ... ажалай училищинуудта, ...дай саадуудта харгын ... сахилгаар һуралсал ... эмхидхэгдэнэ.

... ажахынуудта жолоодой дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана, тэдэнэй мэргэжэл ... дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. ... тогтуугаар машина жолоодохо болоюулхын тула ... хэмжээнүүд абтана. Республикын Хүдөө ..., Гэр байрын-коммунальна ажахын министерство, Бурятавтодорой, «...каллес» нэгэдэлэй ... предприятинуудай шофёр машина жолоодохоо ... һаһагдаһан байха ... рейсдэ гараха урда ба рейсһээ ерэн ... медицинскэ шалгалта ... хэдэггүй ушарнууд ...

... ондо болоһон бүхы ... 39,2 процентнь ... мэдэлэй машинатай ... гэмээр болоһон ... элирүүлэгдэ...

Улаан-Үдын гарай бэлэг ба уран бүтээл үйлэдбэрилдэг туршалгын заводой оёдолой цехтэ жара гаран хүн хүдэлдэг юм. Тэдэнэй нэгэн дүй дүршөөрөө бэшэ 3-дахи разрядай оёдолшон, КПСС-эй гэшүүн Надежда Николаевна Шубина болоно. Тэрэ Зүүн Сибириин технологическа институдай 5-дахи курсада заочноор һуралсана, ажал хүдэлмэри дээрэ ходоодоо амжалта туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Надежда Шубина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай Зүүн зүтэй түүхэ шэнжэлдэг таһагта гушаад шахуу хүн ажаллана. Эдэнэр монгол, түбэд, санскрит, япон, хитад хэлэнүүдые һайн мэдэхэ, тусхай мэргэжэл олоһон эрдэмтэд. Эдэнэрэй олонхинь Ленинградай гүрэнэй университедэй зүүн зүгэй факультедтэ һуража гараһан байна. Заримандинь Монголдо, Улаан-Баатар хотын университедтэ болон Москва хотодо һуража мэргэжэл олоһон юм.

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ ТҮҮХЭ ШЭНЖЭЛЭГДЭНЭ

Арбадахи табан жэлдэ Зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлдэг таһагай хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ даабаринуудаа бүхыдэнь бэелүүлжэ шадаа. «СССР ба МНР гүрэнүүдэй хоорондохи хани харилсаан» гэһэн темээр Монголые шэнжэлэн үзэдэг секторэй хүдэлмэрилэгшэд шэнжэлгэнүүдые хээ. Түүхын эрдэмэй кандидадууд Г-Н. Заятуев, Р. Л. Балдаев болон научна хүдэлмэрилэгшэ В. Б. Цыремпилов гэгшэд энэ темэ бэелүүлхэ талаар эрхимээр ажаллаа. Тэдэнэр саг болзор соонь, һайн шанартайгаар шэнжэлгын ажал ябуулһан гээшэ.

Тибетологууд болон буддологууд баһал түсэбтэ даабаринуудаа саг соонь, хараалһан хэмжээндээ дүүргэжэ шадаа. Түүхын эрдэмэй кандидат, Р. Е. Пубаевай хүтэлбэрилдэг секторэй хүдэлмэрилэгшэд түбэд хэлэн дээрэхи гар бэшэгэй материалнуудые, зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн байха юм.

XVIII-дахи зуунай түбэд литературын томо памятник болохо «Пагсам-чжонсан» гэжэ зохёолые өөрөө Р. Е. Пубаев шэнжэлэн үзэһэн, оршуулһан, хэблэлдэ бэлдэжэ, «Наука» гэжэ хэблэлэй Сибириин таһагта тушаагаа. Тиигээд энээгээрээ түүхын эрдэмэй докторой нэрэ зэргые хамгаалха диссертаци бэлдэжэ байна. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Н. Д. Болсохоева «Нити-шастра» гэжэ түбэдэй зохёолые уран нягтаар шэнжэлдэг эрдэмтэн юм. Түсэбтэ даабариия тэрэ бүримүһэн бэелүүлжэ шадаа. Ц. П. Ванчикова, Т. М. Маланова, Л. С. Молонова, Ж. Энхтуяа гэгшэд хари хэлэнүүдһээ оршуулга хэхэ, согсолхо талаар ехэхэн хүдэлмэри хээ.

Түүхын эрдэмэй кандидат К. М. Герасимовагай хүтэлбэрилдэг бүлэг эрдэмтэд хадаа хубисхалай урда үенүүдтэ Буряад орондо дэлгэрһэн ламын шажанай түүхые шэнжэлээд, монографическа хүдэлмэри бэлдэжэ байна. Энэ бүтээл бэлдэлгэдэ эрдэмтэд Д. Б. Дашиев, Г. Н. Очирова, Г. Р. Галданова гэгшэд хубитаяа оруулаа.

Арбадахи түсэбтэ табан жэлэй үедэ востоковедүүд хэдэн томо зохёолнуудые бэлдэжэ хэблэһэн байна. Заримыень нэрлэбэл, иимэ: «Буддизм ба Түбэй Азиин арадуудай соёл», «Монгол тухай материалнууд», «Монголой түүхэ ба хэлэ, бэшэг», «Түб Азиин арадуудай соёлой түүхэ», «Зүүн зүг тухай Буряадта хэгдэһэн эрдэм шэнжэлгэнүүд».

«XVII—XVIII зуун жэлнүүдтэ Росси ба Монгол хоёрой хоорондохи харилсаан», «Дунда Азиин оронууд ба Монголой хоорондохи харилсаан» гэхэ мэтэ зохёолнууд мүн лэ ороно. Түбэй Азиие шэнжэлгэдэ ехэ габьяатай профессор Г. Ц. Цыбиковэй дурасхаалда зорюулһан «Цыбиковэй уншалганууд» гэһэн научна конференци хоёр дахин үнгэргэгдөө. Мэнэ һаяхан тус уншалгануудай хоёрдохи конференци амжалтатайгаар үнгэрөө. Тэрэнһээ гадна, Буряадай востоковедүүд Уласхоорондын, Бүхэсоюзна, республиканска конференцинүүдтэ олон удаа хабаадаһан гэшэ. Жэшээнь, монголшо эрдэмтэдэй Уласхоорондын гурбан конференцидэ, Бүхэсоюзна богдологическа конференцидэ, маоизмын теори ба практика шүүмжэлхэ конференцидэ болон бусад научна хуралдаанuудта манай эрдэмтэд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, Зүүн зүгые шэнжэлхэ наукада нэмэри оруулһан байха юм.

11-дэхи түсэбтэ табан жэлэй эхилээд байхадань, бидэнэр эрдэм наукын талаар түсэб, программа табижа, баталан ababaбди. Энэ табан жэл соо Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай востоковедүүд хоёр томо темээр (Дундада ба шэнэ үеын Монголой түүхэ ба соёл; Буддизм ба Түбэй Азиин арадуудай соёл) эрдэмэй ажал хүдэлмэри ябуулха байна.

Гадаадын оронуудтай, илангаяа МНР-эй эрдэмтэдтэй манай хани барисаан амжалтатай хүгжэжэ байдаг. Жэл бүри эрдэм наукын зорилтоор манай эрдэмтэд Монгол орондо ошожо байдаг. Венгриин, ГДР-эй, Индиин, Японой эрдэмтэдтэй нягта холбоо барисаан байгуулагданхай.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула совет арад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн тэмсэжэ эхилэнхэй. Манайшье таһагай эрдэмтэд түсэбтэ даабаринуудаа саг болзортонь бэелүүлхэбди гэжэ үгэеэ үгэнэ.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай Зүүн зүгэй түүхэ шэнжэлдэг таһагые даагша.

ХҮРШЭЛЭН ҺУУХАДА АЯТАЙ

Советско-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин тоосоото-һунгалтын табадахи конференци эндэ һаяхан Улаан-Үдэдэ болоһон байна. Хүршэлэн һуудаг Монгол һайхан оронтой, илангаяа Сэлэнгэ, Булган ба Хүбсэгэл аймагуудтай манай республика баташье, хани халууншье харилсаатай гээшэ. Тиимэһээ совет-монгол хани барисаае хүгжөөхэ хэрэгтэ манай республика ехэ анхарал хандуулдаг. Энэ конференцидэ республикын бүхы районуудһаа, мүн Улаан-Үдэһөө 135 делегат һунгагдаһан байгаа.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семёнов конференци дээрэ тоосоото элидхэл хэһэн байна. Тиихэдээ тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин дэргэдэхи тоосоото-һунгалтын конференци 1976 оной май һарада болоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо манай Совет орон дотор, мүн хани Монгол һайхан орондомнай аргагүй ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Тус конференцимнай КПСС-эй XXVI съездын һүүлээр болобо. Баяр дээрэ баяр — эндэ һаяхан Монгол ороной эрхэтэн совет онгосодо һуулсаад хэдэхэн хоногой туршада бүмбэрсэг дэлхэйгээ бүһэлэн ниидэбэ.

Иигээд, энэ жэлэй июлиин 11-дэ Монголой арадай хубисхалай илаһаар 60 жэлэй ой гүйсэхэнь. Бүри һаядаа Монголой революционно партиин XVIII ехэ хурал болохонь. Энэ үедэ Монголой космонавтын ниидэһэн ушар хадаа МНРП-гэй XVIII съездэ зорюулагдаһан ехэхэн бэлэг байһаниинь мэдээжэ. МНР болон СССР гүрэнүүдэй дээдын шанда хүртэһэн космонавт Гуррагчаае тус конференциин делегадуудай зүгһөө халуунаар амаршалжа байһанаа элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Манай республика Монгол оронтой үни холын таһаршагүй харилсаатай гэзшэ. Энэ харилсаамнай түүхымнай, һууһан газар, хэлэн, абари зан болон соёлоймнай дүтэ, түрэл байһанһаа үндэһэтэй. Бидэ МНР-тэй мянга гаран модоной зайда хилэтэйбди. Илангаяа Сэлэнгын, Булган болон Хүбсэгэл аймагуудтай харилсаа холбоомгай ехэ юм. Жэшээнь, барилгые абаад үзэе. Монголой 250 гаран барилгада совет хүнүүд хабаадалсана. Тэдэ барилганууд эгээн ехэнь — Эрдэнэт болоно. Эрдэниин обоо гэжэ уула доро улаан зэдэй уурхай дараатай байдаг байгаа. Тэрэ уурхайень совет геологууд шэнжэлжэ, хэр ехэ зэдэй байһые элирүүлжэ үгөө һэн. Эрдэниин обоо доро зэд ехэ байгаа. Энэ уурхай дэлхэй дээрэхи зэдэй уурхайнуудай эгээн ехэнь гэжэ суурхана. Нюдэ алдуулан уннартаһан нэмжээ талын дунда мүнөө аргагүй һайхан город бодожо байнхай, Монголой индустриин гигант — Эрдэнэт хотын бии болохо хэрэгтэ манай республикыншье оруулһан хубита ехэ юм. Тиигээдшье Эрдэнэт хотын манай хүршэ аймагта ородогынь гагса хилээрээ дүтэ болоно бэшэ, харин хани хоёр арадуудай халуун ажалаар, нэгэ һаналаар дүтэ болоно.

Монгол орон тухай бидэ ехэ юумэ мэдэхэбди. Монголшууд манай республика тухай мүн лэ ехэ юумэ мэдэхэ. Манай газетэнүүд, радио болон телевидени саг үргэлжэ МНР-эй туйлаһан амжалтанууд, Халхын-Голой баатарнууд тухай, монгол арадай жэгүүртэ дуу хүгжэм, соёлойнь хүгжэлтэ тухай бэшэжэ, дамжуулжа байдаг гээшэ.

Монголой Дархан манай Улаан-Үдэ хоёр түрэл ёһоной холбоо байгуулһан анда хотонууд юм. Улаан-Баатар, Дархан, Эрдэнэт хотонуудһаа жэлэй зуу гаран хүн айлшалжа ерэдэг байна. Тэрээнһээ гадуур хэдэн олон студентнүүд Улаан-Үдэдэ һурадаг, элдэб мүрысөөнүүдтэ хабаадахаа, спортсменүүд саг үргэлжэ ерэдэг байна.

Монголой айлшад манай байдалтай танилсадаг, түрүү онол аргануудыемнай шудалдаг, нютагтаа нэбтэрүүлхые оролдодог юм. Жэшээнь, ЛВРЗ Улаан-Баатарай металлургическа завод хоёрой хоорондо харилсаан тогтоһоор хорин жэл болоо. Энэ хугасаа соо хэдэн олон хүн ЛВРЗ ерэһэн, түрүү онол аргатайнь танилсаһан байна. Мүн хэдэн зуун вагонуудые ЛВРЗ заһабарилаад, Улаан-Баатарай түмэр замай управлениидэ эльгээһэн байха юм. Тиихэдэ «Бурятэнерго» нэгэдэл «Орбита» гэжэ станци хабсаргаха хэрэгтэнь нүхэдтөө горитой туһа үзүүлээ. Саг соогоо «Орбита» станциин хүсэндөө оройһоной ашаар МНР-эй хүн зон XXII Олимпиадые хараха аргатай болоо һэн. Таряа хуряалгын үедэ бидэ туһалнаабди. Жэшээнь, нёдондо Хяагтын районой 60 комбайн МНР-эй Сэлэнгын аймаг ошожо, хэдэн үдэрэй туршада ажаллажа ерээ һэн. Хяагтын районно больницын хүдэлмэрилэгшэд хүршэ арадтаа аргагүй ехэ туһа үзүүлдэг юм. Нэгэ жэлэй туршада тэдэнэр 100 гара дахин хилэ гараһан, үбшэнтэнииe аргалһан байна. Ямаршье хүн байг — үбдэхэдөө, булта адлибди. Хүниис үбшэн зобол онгһоо абарха гэзшэ дээдын дээдэ үүргэ мүн. Совет врачай урин гарнуудай ашаар һайн болоод, нютагаа бусаха дээрээ баяр баясхалан хүргэжэ байһан монгол хүнэй сэдьхэлэй байдалые бидэ мэдэрнэбди.

Ган гасуурта жэлнүүд манай республикада ехэ хохидол асараа гэжэ мэдэнэбди. Бидэнэй ядаржа байхада, монгол нүхэднай миин хаража байгаагүй. Монгол ошожо, бидэ ехэ үбһэ бэлдэнэбди, бэлдэхэшьебди. Мүн хони малаа хилын саана гаргажа адуулха арга боломжо монгол нүхэднай бидэндэ олгодог.

Эдэ бүгэдэ ёһотой хани барисаанай гэршэ ха юм.

Үнгэрэгшэ тоосоото табан жэл соо Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделени улам бэхижээ. Мүнөө республикымнай район бүхэндэ Совет-монгол хани барисаанай районно отделенинүүд бии болонхой. Буряадай отделенидэ оройдоол 100 хүн тоологдодог байһан һаа, тоосоото үе соо гурба дахин ехэ болоо. Энэ хадаа Совет-монгол хани барисаанай улам саашадаа хүгжэхэ байһые эли тодоор харуулна.

Элидхэлэй һүүлээр Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Улаан-Үдэ городой отделениин түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай директор В. Ц. Найдаков, ЛВРЗ-гэй начальнигай орлогшо Н. А. Астапенко, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ В. П. Балданова, Холтоһоной уурхайн шахтернуудай бригадир А. И. Москвитин, КПСС-эй Хяагтын райкомой секретарь, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Хяагтын районно отделениин түрүүлэгшэ В. Г. Батомункуев, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, 1-дэхи СМУ-гай бригадир Л. Н. Кузнецова, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Яруунын районно отделениин түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Ц. Н. Номтоев, МНР-эй «Алтан Гадаһан» ордентo инженер-геолог В. В. Казаков, «Улаан-Сэлэнгэ» газетын редактор, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Сэлэнгын районно отделениин түрүүлэгшэ Г. Ц. Сабжаев гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй республиканска отделениин правлениин гэшүүдээр 39 хүн һунгагдаа. Тус отделениин правлениин Президиумэй түрүүлэгшээр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов** дахинаа һунгагдаба.

Б. ЮНДУНОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

ЛЕНИНЭЙ ХЭРЭГ ОРШОН МАНДАНА, ИЛАН ДЭЛГЭРНЭ

ВАРШАВА. Дэлхэйн пролетариадай вождиин түрэһөөр 111 жэлэй ойтой дашарамдуулан, В. И. Ленинэй Краков хотодохи музей дотор нээгдэһэн, Польшын гол уран зураашад-графигуудай зохёол бүтээлнүүдэй выставкэ «Ленинэй сургаал һургаал болон хэрэг» гэжэ нэрлэгдэнэ.

КОЛОМБО. Ниислэл хотын «Рамакришна холл» гэжэ театр Советскэ Союзай ба Шри Ланкагай арадуудай хоорондын хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан, совет болон ланкийска түгүүдаар, уряануудаар шэмэглэгдэнхэй байба. В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хани барисаанай митинг эндэ болоо.

КИТО. КПСС, Л. И. Брежнев түрүүтэй тэрэнэй Центральна Комитет дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулха уг зорилготой ленинскэ амгалан тайбан политика бодото дээрэнь бэелүүлнэ. КПСС-эй XXVI съезд тэрэнэй эли тодо гэршэ болоно, — гэжэ Эквадорой Компартиин генеральна секретарь Педро Саад мэдүүлбэ.

СТОКГОЛЬМ. Швециин королевскэ библиотекэ — оронойнь номуудай эгээн ехэ һан жасануудай нэгэн юм. 1661 онһоо хойшо Швецидэ хэблэгдэн гараһан бүхы номууд, журналнууд, газетэнүүд эндэ суглуулагданхай. Гэхэтэй хамта, энэ библиотекэ гуманитарна ба ниитын эрдэм ухаанай талаар эмхидхэгдэдэг научна-шэнжэлгын түб болоно.

Владимир Ильич Ленин 1907—1910 онуудта Швецидэ байха үедөө энэ библиотекэдэ ерэжэ хүдэлмэрилдэг байһан. Швециин шэнжэлэгшэд Агуухэ Октябриин социалис революциин вождиин эндэ эрхилһэн ажал ябуулга тухай мэдээнүүдые суглуулан, ехэ хүдэлмэри хэнэ. В. И. Ленинэй тэмдэглэлнүүд библиотекын бүридхэлэй данса журналнуудһаа буулгажа абтанхай.

МЕХИКО. «Мексикэ-СССР» гэжэ хани барисаанай ба соёлой харилсаанай институт В. И. Ленинэй түрэһэн ойдо зорюулагдаһан баярай заседани эмхидхэбэ.

Заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд Агуухэ Октябриин социалис революциин вождиин һургаал заабаринуудые, Советскэ Союзда хэлээришэгүйгөөр баримталан бэелүүлжэ байдаг ленинскэ эб найрамдалта политикые үндэрөөр сэгнэнэ.

АММАН. Иорданиин олониитын түлөөлэгшэд Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Иордано-совет хани барисаанай бүлгэмэй вице-президент Валид Хайят Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигшын ажаябадалай зам тухай, совет обществын тогтониижолго ба хүгжэлтэ тухай, арадуудай национально-сүлөөрөлтын хүдэлөөнэй бүридэлгэ ба илалтада ленинизмын суртал һургаалай нүлөөлгэ тухай эндэ болоһон заседани дээрэ тодорхойгоор хөөрөө.

ХАНОЙ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан Вьетнамай ниислэлдэ болобо.

ТОКИО. «Дэлхэйн пролетариадай вождиин түрэһөөр 111 жэлэй ой — Японой коммунистнуудай ехэ һайндэр болоно. Энэ зуун жэлэй эхин дээрэ В. И. Ленинэй зохёолнууд ажалшадые сүлөөрүүлхын түлөө эдэбхитэ тэмсэлдэнь олон японецуудта элсүүлхы гол урмашуулга болодог байһан юм» — гэжэ Японой Компартиин ветеран, «Япон-СССР» гэжэ бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн М. Хориэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

(ТАСС).

ФИДЕЛЬ КАСТРЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ГАВАНА. Кубын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро Плая-Хирондо империалис хүлһэншэдэй үй дэлдэггэдэһээр 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, революциингаа туйлалтануудые аршалан хамгаалха, социалис байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхэ гэжэ Кубын арадай шиидэнхэй байһан тухайда мэдүүлбэ.

Манай багахан орон доторхи революциие дараха гээд һэдэһэн империализмын политикын бодото удха шэнжые тэдэ үдэрнүүдэй үйлэ хэрэгүүд эли тодоор харуулһан байгаа гэбэ. Арад зон зэбсэглээд, юу хамгаалхаяа мэдээд байбал, юу хэжэ шадахаб гэжэ тэдэ үдэрнүүд мүн лэ харуулаа бэлэй. Тэмсэхээр шиидэһэн арад хэзээшье илагдахагүй. Кубатай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын хүсэн Плая-Хирондохи байлдаануудай үедэ онсо тодоор харагдаа һэн. Эзэрхэг түримхэй добтолгын тиихэдэ хэгдэхэһээ хэдэн нэдели урид өөһэдынгөө гүйлтын ёһоор манай хаяанарһаа буу зэбсэгүүдые абаа һэмди. Бүхы дэлхэйн коммунистнуудай, бүхы түрүү үзэл бодолтой демократическа хүсэнүүдэй һанал бодолой нэгэдэл тон ехэ дэмжэлгэ хангаа һэн, — гэжэ Кубын хүтэлбэрилэгшэ үргэлжэлүүлэн дурдаба. Дэлхэйдэхи хүсэнүүдэй хубааралгын социализмын аша туһада хубилһан ушар тэдэ үдэрнүүдтэ замбуулин худар хүниие анха түрүүн ниидхүүлһэн Советскэ Союзай үндэр нэрэ хүндэ Плая-Хирондохи илалтын эшэ үндэһэн болоһон байгаа. Кубые дэмжэдэг Советскэ правительствын эрид шангa мэдүүлгэнүүд баһал шухала нүхэсэл болоо бэлэй. Куба худар сэрэгэй корабльнууд ба подразделениинүүдые эльгээхэ гэһэн түсэбүүдһээ арсахыень тэрэ ушар байдал империалистнуудые баадхаһан юм гэжэ Ф. Кастро тусхайлан тэмдэглэнэ.

Үнгэрһэн 20 жэл хадаа социализмын аша туһада хүсэнүүдэй хубааралгын хубилалтаар тодорхойлогдоһон олохон арадууд революциин замда ороһон байна. Никарагуагай сандинистнүүдэй илалта — революционно суртал бодолнуудай илалтын эли тодо жэшээ болоно гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа тэмдэглэбэ.

Империалистнууд манай Эхэ орондо дахин добтолон орохоор һанаашална. Кубые далай тээһээ хүреэлэн хааха эзэрхэг түримхэй ябуулга хэхэ тухай дахин хашхаралдана. Гэхэ зуура, тэдэнэр Плая-Хирониие мартаа ха.

Манай орон дотор мандаһан социализмын хүсэнүүдые һуларуулжа, доторһоонь һандаргажа болохо гэжэ һанаашалагшад ехээр эндүүрнэ. Марксизм-ленинизмын гол ёһонуудһаа хадуурагшадай, СССР-тэ эсэргүү хардалга гүрдэлгэнүүдые хэжэ эхилээд, эсэсэй эсэстэ империализмын шабар руу мухаригшадай алдуунуудые хэзээшье дабтахагүйбди. Интернационализм гээшэ юуб, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай, түрүүшын ээлжээгэдэ агуухэ Советскэ Союзтай хани барисаан ямар ушар удхатайб гэжэ Куба һайн мэдэнэ, — гэбэ.

АРГЕНТИНЫН КОМПАРТИИН ЦК-гай МЭДҮҮЛГЭ

БУЭНОС-АЙРЕС. Урда Америкын урда булангдахи Бигл гэжэ хоолой шадархи бүлэг аралнууд тухай асуудалаар Аргентина-Чилиин хоорондо гараһан арсалдаае эбэй гуримаар шиидхэхыень Аргентинын Компарти дахин уряалба.

Аргентинын тон хархис бүлэгүүдэй, Чилидэхи Пиночедэй фашис засагай шунахайрал КПА-гай Центральна Комитедэй эндэ тарааһан Мэдүүлгэ дотор буруушаагдана. Энэ асуудалаар тэдэнэй үүдхэһэн шахардуу байдалай дэбэрэлгэ өөһэдынгөө шухала эрхэнүүдые хамгаалһан тэмсэлһээнь Аргентинын ба Чилиин арадуудые һамааруулха зорилготой, — гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ. Эдэ дайдын байгаалиин баялигта обтон хомхолзодог, эндэхи газар соо байдаг нефтиин ба рудагай нөөсэнүүдые, далайн продуктнуудые гартаа оруулхаар һанаашалдаг США-гай империализм эндэхи шахардуу байдалые улам һүжэрөөнэ.

Холбоото Штадуудтай, Чилитэй «стратегическэ нэгэдэл» гэдэгые, тайлбарилан хэлэбэл, НАТО-гай түхэлтэй эзэрхэг түримхэй бүлэглэлые Урда Атлантикада тогтоохо ябуулгада хабаадахыень Аргентиные баадхаха зорилготой хашалта ороной правительствада Вашингтоной таһалгариагүй хэлэг байһыень Аргентинын коммунистнууд элиршэлнэ. Вашингтон тиимэ зорилгоор сэрэгэй дээдэ тушаалтадай делегацинуудые Буэнос-Айрес худар удаа дараалан эльгээнэ, — гэжэ КПА-гай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ОЙ ТАЙГАЯА АРШАЛАН ХАМГААЛАЯ

Буряадай АССР-эй газар дайда оронойлмнай ой модоор элбэг баян районуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Тиимэhээ эндэ ажануугшад оршон тойронхи ой тайга гээшэмнай заха зайгүй, дууhашагүй, дундаршагүй шэнгеэр hанадаг байха юм. Харин үнэн дээрээ огтоншье тиимэ бэшэ. Мүнөө ой модоор дуталданабди гэжэ хэлээ hаа, нэгэшье алдуу болохогүй. Тиихэдээ ой тайгын арадай ажахын удха шанарыень ганса тодорхойлно бэшэ, мүн оршон тойронхи байгаалида, уhа голой урасхалда, сагай уларилда, поли тарялангай ургасада hайн талын нүлөө үзүүлдэгынь хараадаа абан бодомжолнобди.

Республикадамнай нёдондо 1103 түймэр носожо, 7123 гектар газар дээрэ түймэр саралгын хүдэлмэри ябуулагдаа hэн. Ой соо гал түймэрэй аюулые hэргылхэ дүримүүдэй сахигдаагүй дээрэhээ иимэ аймшагтай ушаралнууд тохёолдоо гээшэ. Жэшээлхэдэ, Яруунын районой «Комсомольский» совхозой директорэй орлогшо Б. Д. Ванчиков, энэл совхозой жолоошон С. Ж. Генденжапов, Буряадай геологическа управлениин хүдэлмэрилэгшэд М. М. Ниверхеев, В. М. Анаев, И. А. Ефремов болон бусадай гэмээр, сэюл назагай ябадалhаа боложо, байгаалиин баялиг ехээр галдагдаhан байна. Нэгэ хэды хүнэй hэргылэмжээ алдаhанhаа уламжалан, арадай ажахыда хэды ехэ хохидол ушаруулагданаб! 1980 ондо ой тайгые түймэрhөө хамгаалдаг Забайкалиин авиационно баазын хүдэлмэрилэгшэд гал түймэрэй боложо байhан газарые элирүүлхэ, түймэр унтарааха хүдэлмэридэ 1.594,9 мянган түхэриг гаргашалhан, республикын Ой модоной ажахын министерство 533 мянган түхэригэй гарзада орohон юм. Энэ гаргашануудhаа гадна бусалтагүй хосорhон хоморой шухаг ан амитад, ургамал ногоон, бузарлагдаhан агаар тухай эндэ дурсаhанай үлүү.

Ой модоёо гал түймэрhөө hэргылхэ хүдэлмэридэ элдэб предприяти болон организацинуудай түлөөлэгшэд, олонниитэ хүн зон хабаадалсаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, промышленностиин хүгжэжэ, бар тайгын дунда, хүнэй hуурижаhан газарhаа холо шэнэ hуурин тосхонуулай бодхоогдожо, бусадшье барилганuудай хэгдэжэ байхада, ойн албанай хүдэлмэрилэгшэдэй хүшэ хүрэхөөр бэшэ болоно бшуу.

Иимэ хөөрэлдөөнэй болоходо, модо бэлэдхэдэг предприятинуудай хүдэлмэри тушаа тогтолтой. Модо отолхо хүдэлмэри тусхай дүримүүдэй ёhоор ябуулагдаха зэргэтэйшье hаа, эдэ дүримүүд зарим газарта сахигдадаггүй байха юм. Байгша оной январь hарада хэгдэhэн шалгалтын үедэ Хурамхаанай, Онёогой, Бартажанай леспромхозуудта модо отололгын дүримүүд бүдүүлигээр хазагайруулагдана гэжэ элирүүлэгдээ. Машинаар модо шэрэдэг харгынуудай захаар гэшүүhэ мүшэр, бусадшье үлэгдэл обоо хүбөө хаягдашанхай байгаа. Бульдозероор түлхижэ, харгын гаргагдаhанай удаа, хоёр тээхи хажуу талань сэбэрлэгдэнэгүй, арилгагдангүй орхигдошоно гээшэ. Энэ ушарhаа түймэрэй носохо, таарууу эрхэ байдал тогтоогдоно. Арба гаран хүн, тэрэ тоодо Хурамхаанай леспромхозой технорук В. Гармаев Онёогой леспромхозой модо бэлэдхэлэй мастернууд В. Литвинцев, В. Ланцов ба бусадшье хэhээгдэhэн байна. Эдэ мэргэжэлтэднай СССР-эй ойнуудта түймэрэй аюулые hэргылхэ дүримүүдые шудалаагүй, огто мэдэхэгүй байшоо. Гадна өөhэдынгөө ярaлые, санитарна гурим сахингүй хүдэлдэгөө «түсэбэй түлөө оролдогдонол даа» гэжэд тайлбарилба. Теэд түсэб уялгануудаа ямаршье аргаар hаань заатагүй дүүргэхэ гээшэмнай зүйтэй гү? Кубометр модо бэлэдхэхын тула модо отолхо технологи эбдэхэ, залуу модо, hөөгүүдые сабшажа хаяха ушар али олон дайраллдана гээшэб. Дулаарха үелэ ойн иимэ участогууд мэнэ-мэнэ галдажа, тэhэрхээ байhан дарлин боошохо hанууллаг.

Ойн түймэрнүүдэй носохо гол шалтагаануудай нэгэнинь гэхэдэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, hуурин хүн зон хагда ногоо галдажа байгаад, түймэр табижархилаг. Үнгэрhэн жэлэй апрелиин 26-най мэдээгээр, богонихон хугсаада Баунтын, Яруунын районуудта ойдо 11 дахин түймэр носоhон байна. Тиин Эрхүү, Красноярск, Томск, Магадан хотонуудhаа парашютист-пожарнигууд саг дары эльгээгдэжэ, түймэр саралсаа hэн. Кабанскын, Улаан-Үдын авиаотделениинуудэй хинан шалгадаг участогуудта хушын hамар суглуулагшалай гэмээр 102 түймэр носоhон байна. Түймэр табигшадай олонинь баригдаагүй. Теэд энэ баримта тэдэнэй зэмые сагаална бэшэ. Ой соо болодог бүхы түймэрнүүдэй 95 процентнь хүнэй гэмээр болодог юм. Хэрбээ 1980 ондо хүнэй гэмээр галай аюулай болоогүй hаа, оройдоол 55 түймэр унтараагдаха байгаа. Хүсэ шадалнайшье хүрэхэ, саг соогоо элирүүлэгдэхэшье hэн аабза.

«Баян даа Буряад түрэл оромнай» гэжэ омогорхон хэлэхын тула нэн түрүүн ой модоёо... хүнүүдhээ — өөhэдhөөнь аршалан хамгаалха болонобди. Энэ бодол нэн түрүүн гайхалтай, бодото үндэhэгүй мэтээр hанагдажа магад. Гэбэшье хүн бүхэнэй өөрынгөө түрэл газар дайдын эзэн би гэжэ мэдэрээгүй hаа, ондоо юуншье туhалхагүй.

Ой модо хамгаалдаг албанай хүдэлмэрилэгшэд түймэрэй аюулай хаhые угтуулан, hайнаар бэлдэхые оролдоhон, модо бэлэдхэдэг предприятинуудые шалгаhан байха юм. Оронойнгоо ой тайгала түймэрэй аюул hэргылхэ дүримүүдые хазагайруулагшад хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха ёhотой.

А. ЧЕКЕРЕНДА,
авиазвеногой командир.

ГАЛ ТҮЙМЭРЫЕ hЭРГЫЛЭЕЛ!

Мүнөө жэл хэзээ хэзээнэйхиhээ эртүүр хабарнай айлшалан ерэбэ. Март hарын hүүл багаар наран хурсаар шаража, хада майлын үбэрэй, үргэн нуга сабшалан дээгүүрхи, ойн соорхойнуудтахи саhан хайлан hалаа. Нёдондоной хагдан шинг нойтонhоо хатажа, ой модоной хорото «дайсан» — гал түймэрэй түрүүшын «аашанууд» үзэгдэжэ эхилбэ.

Нэн түрүүн Захааминай районло ой модон түймэрэй дүлэнлэ шатаба. Апрелиин 9-нэй үдэр гурбан ондоо газарта hүжэрhэн түймэр сарагдаhан байна. Хойто үдэрынь хүн зон үшөө хоёр дахин олоор тайгада гаража, ногоон ургамалые, ан амитадые хосоролгоhоо абарха хүдэлмэри ябуулаа. Гэхэhээ гадна, эдэ үдэрнүүдтэ Загарайн районой тайгада — табан ондоо газарта түймэр носоо.

Нэгэ хэды үдэрэй үнгэрhэнэй удаа, тодорхойлбол, апрелиин 16-най мэдээгээр, республикын ойнуудта богонихон хугасаагай туршада 60 түймэр унтараагдаhан байна. Илангаяа Загарайн, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Түнхэнэй районуудта, БАМ-ай баригдаа шадар hалхинда үлеэлгэhэн түймэрэй үетэ hанаа зобоомо байдал тохёолдоо.

Хэнэй гэмээр ой модон носожо, гоё hайхан, үзэсхэлэн байгаалимнай үнэhэн шандаруу болоно гээшэб? Улаан-Үдын оперативна авиаотделениин ажаглалта хэдэг летчик В. Н. Сергиенкын мэдээсэhэнэй ёhоор, иимэ аюулай харюусалга гээшые мэдэрдэггүй зарим нэгэ хүдхэшүүлэй, ой соогуур ябаха дүрим баримталдаггүй хүнүүдэй гэмээр тохёолдоно. Мүн лэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хагда галдаха үедөө түймэр табинхархина. Жэшээлхэдэ, «Иванско озеро» гэhэн газарта (Хэжэнгын совхоз) эгээл иимэ хүдэлмэриин хэгдэхэ үедэ хонишон Дамбаевай отарын байранууд галдуулшаан алдаа.

Хабарай түймэр арадай ажахыда хэды ехэ хохидол ушаруулна гээшэб! Гадна хэдэн зуун хүдэлмэришэд, машина, техникэ ажалhаа hаатуулагдана. Эдэ бүгэдэ тухай боломжолжо, гарза хохидолыень гэршэлhэн тоо, баримтануудта дахинаа анхармаар гэжэ hанагдана.

Ой модоёо гал түймэрhөө hэргылхын тула энэ харюусалгата хаhада hэргэлэн hонор байял гэжэ ниитэ хүн зониие уряалха байнабди!

В. ЛОШАКОВ,
республикын Ой модоной ажахын министерствын хүдэлмэрилэгшэ.

МИНИИ ТАРИhАН МОДОН

36 жэлэй туршада амгалан тэнюун байна. Арюун сэнхир огторгойн түлөө ами бэеэ хайрлангүй үгэhэн хүнүүдые Эхэ оромнай хэзээдэшье мартахагүй!

Байлдаанда орохынгоо урда тээ сэрэгшэд Эхэ газараа яажа hайхан болгохо тухай бододог байгаа. Теэд тэдэнэр иимэ үе саг тухай бодомжолдог hэн гү?

Энэ амгалан тэнюун байдалаа улам гоё hайхан болгохо хэрэгтэ Буряад ороной пионернууд мүн лэ хубигана оруулалсана. Ганса нёдондо жэл hурагшадай хүсөөр 3 миллионhоо үлүү түхэригэй ажал хэгдэhэн байна.

1980 оной февралиин 29-дэ «Дохёо» («Сигнал») гэжэ пионернүүдэй радиостанци «Илалтын Бүхэсоюзна парк байгуулха тухай» ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые дамжуулаа hэн. Энэ хадаа пионернүүдэй бүхы дружина болон отрядуудта хабаатай байгаа.

Гүрэльбын дунда hургуулиин эдир натуралистнууд 10-дахи табан жэлдэ набшаhата 10 мянган модо hуулгаhан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудай дурасхаалда гэжэ майн 9-нэй үдэр, пионер бүхэн нэгэ модо тариха ёhотой. Жэшээнь, Прибайкальска районой Түрхын дунда hургуулиин пионернууд болон комсомолшууд 400 модо тарижа, тэдэнэйнгээ хойноhоо харууhалжа байнхай.

Дайнда унаhан сэрэгшэдэй хүшөөнүүд ба дурасхаалта газарнууд гэжэ манай орондо олон. Эдэ бүхы хүшөө, дурасхаалта газарнуудые ногоон сэсэрлигээр бүрхөөхэ гэhэн hайхан үүсхэл манай ороной hурагшад гаргаhан байна.

Энэ үүсхэл ехэ hайшаалтай. Энэ аргагүй шухала хэрэгтэ эдир натуралистнуудай республиканска станци мүн лэ бэлдэнэ. Станциин штабта хаа хаанаhаа мэдээнүүд ороно, орохошье.

Хүн бүхэн модо тариха ёhотой гэжэ үни урданhаа хэлсэгдэдэг үгэ гээшэ. Теэд үхибүүдэй гараар таригдаhан модон дайнда унаhан баатарта зорюулагдахадаа, хүн зондо имагтал туhатай байхаhаа гадна, тон ехэ hургаалтай байна бшуу.

Эдир натуралистнуудта багахан хэрэг гэжэ байдаггүй. Тэдэнэй хэрэг бүхэн туhатайшье, шухалашье юм.

М. ЧЕБУНИНА,
эдир натуралистнуудай республиканска станциин директор.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ЗАНШАЛТА АРБАДАХИ УРИЛДААН

«Спартак» бүлгэмэй областной соведэй шанда хүртэхын түлөө хүнгэн атлетикын урилдаагаар мүрысөөн жэлhээ жэлдэ улам алдаршажа, олоной хабаадалгатай боложо байна. «Спартагай» стадионhоо мяха-консервын комбинат хүрэтэр энэ жэлдэ арбадахяа үнгэрэгэгдэhэн заншалта мүрысөөн В. И. Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулагдаhан байха юм. hонирхолтой юумэниинь юуб гэхэдэ, хүнгэн атлетикаар Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын урилдаан мэтээр энэ жэлэй календарьта оруулагдаhан байгаа. Шэтын, Яхадай, Томскын «Спартак» бүлгэмүүдэй спортсменууд айлшаар ерээ. Тиихэдэ манай республикын спортын бүхы бүлгэмүүдэй бэлигтэй бэрхэ урилдаашад хабаадажа, хурдан сүлхээ, шамбай солбоноо туршаба.

Манай бэлигтэй бэрхэ спортсменууд, СССР-эй спортын мастернууд В. Цыренов, Ф. Капустин, В. Дарбаков, мастерта кандидадууд А. Михалёв, Р. Якупов, Г. Гафаров, Н. Борькин, Д. Цыпылов болон бусад энэ урилдаанда хабаадажа, урган гараhан намтартай.

Уласхоорондын классай спортын мастернууд Н. Яковлев, Т. Позднякова, спортын мастер А. Костецкий гэгшэдэй мүнөөнэй амжалтанууд манай Буряад орондо үнгэрэгдэдэг иимэрхүү мүрысөөнүүдhээ эхитэй. Жэшээнь, «Буряадай залуушуул» газетын шанда хүртэхын түлөө Улаан-Үдэ — Тарбагатай — Улаан-Үдэ гэhэн замаар 100 километрэй, Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалер нүхэр Поповой шанда хүртэхын түлөө Кабанскда, Советскэ Союзай Герой полковник В. Б. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдажа, майн 9-дэ үнгэрэгэгдэдэг 20 километрэй урилдаанууд бэлигтэй бэрхэ хүнгэн атледуудые хүмүүжүүлдэг байха юм.

Эдэ урилдаануудта манай түрүү тренернууд залуушуулые элирүүлэн олохо аргатай байна. Саашадаа тэдэ ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, «Правда» газетын шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна урилдаанда шангай hуури эзэлхэhээ гадна, илажа гарадаг. 1972 ондо Новгород хотодо үнгэрэгдэhэн бүхэсоюзна марафоной урилдаанда манай спортсменууд командаараа гурбадахи hуури эзэлээ hэн. Спортын мастернууд В. Цыренов, В. Дарбаков, Ф. Капустин, мастерта кандидадууд А. Михалёв, Р. Якупов гэгшэд командымнай бүридэлдэ орohон байгаа.

Энэ жэлэй урилдаанда 500 гаран хүн хабаадаба. Үдын хүүргэhээ сааша Ф. Капустин, Г. Гафаров, индустриально-педагогическа техникумэй hурагша В. Сальников, манай айлшан А. Пичуев, Буряадай багшанарай институдай студентнэр Г. Черных, С. Плясовский, Н. Матвеев, А. Нимаев болон бусад холоро холорhоор урагшаа гараа hэн.

Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэhөө Гамельян Гафаров Виктор Сальников хоёр лэ бэшэнhээ таhарба.

Энэ үелэ багашуул урилдаагаа түгэсхэhэн байгаа. 50-дахи hургуулиин hурагша В. Безызвестных түрүүлэн фиништэ ерээ. 32-дохи hургуулиин hурагша А. Гуcаревич хоёрдохи hуури эзэлбэ. Басагадай дундаhаа энэ hургуулиин hурагша Лена Заиграева шалгарhан байна. «Медвежонок» гэжэ хүүгэдэй саадай хүмүүжэмэлнүүд — 5-тайхан Игорь Иванов, Вера Петрова гэгшэд энэ бүлэгтэ түрүүшынхээ урилдаанда хабаадажа, шанда хүртэбэ.

Урилдаагаар РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнлэ хоёрдохи шанда хүртэhэн Буряадай багшанарай институдай багша Г. Гафаров 12 километрэй зайе 31 минута 49 секунда соо гаталжа, илалта туйлаhан байна. Виктор Сальников — хоёрдохи, Шэтын политехническэ институдай студент Александр Пичуев гурбадахи hууриа гараа. Спортын мастер Ф. Капустин дүрбэдэхи, багшанарай институдай физико-математическа факультедэй студент Григорий Черных табадахи боложо, фиништэ ерэбэ.

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэрилэгшэ Михаил Иосифович Стопа 58-тай болоошье hаа, наhатайшуул соохоо онсо шалгарhан байна. Энэ зайе 47 минута 24 минута соо гаталжа, аяар 300-гаад залуу урилдаашадые ахижа гараhан байха юм. Спортын ветеранууд тухай хөөрэхэдөө, өөhэд өөhэдынгөө бүлэгүүдтэ илажа гараhан шангай hургуулинуудай залаhан И. Анненков, Н. Андреев, В. Кондаков, П. Лаптев, М. Колосов, А. Игумнов, А. Батышев, А. Гецевичус гэгшэд тухай дурдангүй байжа болохогүй.

32-дохи hургуулиин hурагшад Олег Соболев, Саша Литвин, 18-дахи hургуулиин hурагша Сережа Хамин гэгшэд 5—6-дахи классуудай hурагшадай дундаhаа эрхимлэбэ. Багшанарай институдай С. Плясовский — залуушуулай, 20-дохи hургуулиин hурагша Е. Лазовой эдиршүүлэй дундаhаа илаhан байна.

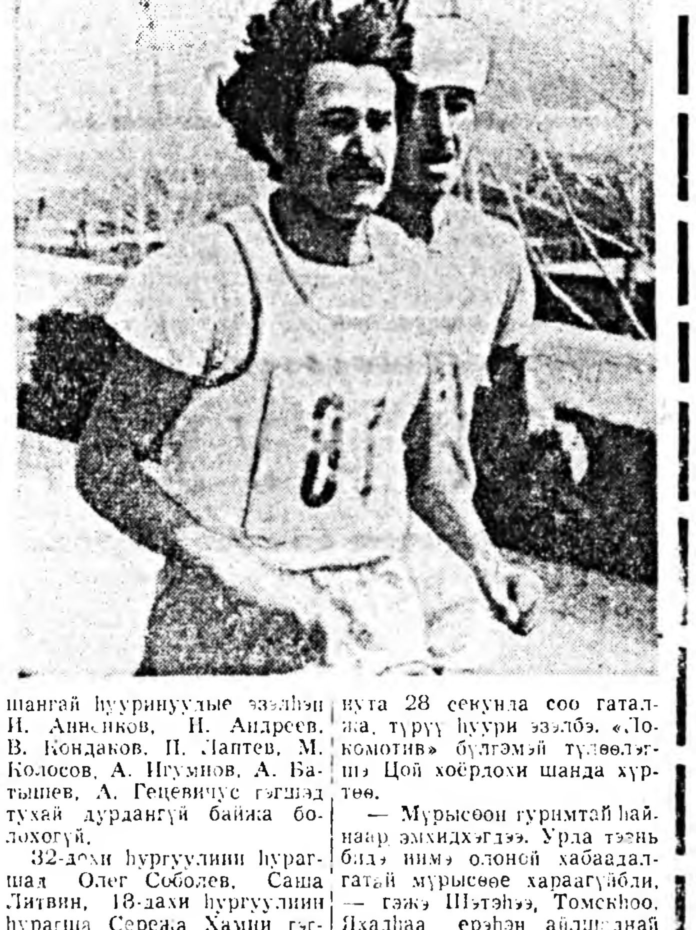
Медицинын хүдэлмэрилэгшэд Зинаида Браун, Мария Сухарева гэгшэд 50 гаран наhатай эхэнэрнүүдэй дундаhаа илажа, суглараашадай альга ташалгаар угтагдаа.

32-дохи hургуулиhаа Ирина Таряшина энэ зайе 47 минута 28 секунда соо гаталжа, түрүү hуури эзэлбэ. «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Цой хоёрдохи шанда хүртөө.

— Мүрысөөн гуримтай hайнаар эмхидхэгдээ. Урда тээнь бидэ иимэ олоной хабаадалгатай мүрысөөе хараагүйбди, — гэжэ Шэтэhээ, Томскhоо, Яхадhаа ерэhэн айлшаднай hанамжаяа хэлэhэн байха юм.

Ехэ туhа хүргэhэнэйнь түлөө эмхидхэлэй комитет республикын МВД-гэй ГАИ-гай, врачебно-физкультурна диспансерэй хүдэлмэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэнэ.

В. БАЛДАЕВ,
мүрысөөнэй ахамад судья, бүхэсоюзна категориин судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: наада талад нь — илалта туйлаhан Г. Гафаров.

В. ПЛУТТЫН фото.

ИНДИИН ОКЕАНДА — АМГАЛАН БАЙДАЛ

Африка-Азиин оронуудта Шри Ланкагай hаналаа нэгэдэлгын эмхиин генеральна секретарь Абдул Азиз Москва ерээ hэн. Хэблэлэй шэнэ hонинуудай агентствын корреспондентдэ тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Индиин океанда ба Персидскэ тохойдо хабаатай амгалан байдал хангаха шэнэ шухала үүсхэлнүүдые КПСС-эй XXVI съезд дээрэ гаргаhан ушарые оршон тойронхи нютагай олонниитэ hонирхолтойгоор угтаhан байна. Энэ хадаа Индиин океанай оршондо амгалан тайбан байдал хангаха хэрэгтэ шэнэ шухала алхам болоно. ООН-ой шиидхэбэриин ёhоор, мүнөө жэлдэ манай ороной түб хотодо үнгэрэгдэхээ байhан Индиин океан тушаа уласхоорондын конференци нимэл зорилготой гээшэ. Гэбэшье Холбоото Штадууд тус конференциие хойшо татахые оролдон, саг үргэлжэ hаад түбэг ушаруулна.

Вашингтоной энэ ажал ябуулга ойлгосотой. Индиин океан тухай асуудалаар Сагаан байшангай бэелүүлжэ байдаг политикада иимэ политика тад hөөргэ байна бшуу. hүүлшын үедэ бүришье түгшүүрилтэй болоо. США сэрэгэй ябуулгаяа бүри эдэбхижүүлээ. Америкын Холбоото Штадуудай далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй отрядууд эндэ олоор татагдана. Пентагоной сэрэгэй шэнэ баазанууд улам олошоруулагдана. Персидскэ тохой шадар Египедтэхи Рас-Банаста, Сомалиин Берберэдэ, Кениин Момбаста, Оманай Сеебтэ ба Масирада илангаяа олон гээшэ. Диего-Гарсия арал дээрэхи плацдармые Пентагоной нэмэхэдэ, США-гай Австралидахи баазанууд Индиин океанай оршонхиие Америкын сэрэгүүдээр хүреэлэн бүhэлнэ бшуу. Эдэ баазанууд тэдэниие бии болгогшодой hаналаар Индиин океанай эрье шадар байhан гүрэнүүдэй байдалыень шалгажа, тэдэнэй дотоодын хэрэгтэ орёлсожо байха уялгатай юм.

hүүлшын үедэ Холбоото Штадууд энэ район шадар hомологдодог сэрэгэй гаргашые хубаалдахыень НАТО-да ородог гүрэнүүдтээ дурадхана. Эндэ ээрхэг түримхэйгөөр аашалжа байhанаа Вашингтон нюухаяашье болинхой. Америкын монополинууд эндэхи байгаалиин баялигуудые өөhэдынгөө үмсын зөөри шэнгеэр харадаг болонхой. Сагаан байшангайхид Баруун Европодохи союзнигуудтаа мүн лэ иигэжэ заана. Баруун Европын оронуудай түб хотонуудай дунда тэдэнэр ходо ходо ябажа, «сүлөөтэ дэлхэй» Индиин океан тухай нэгэн адли hанал бодолтой байха ёhотой гэhэн удхатай үгэ хэлэнэ. Эдэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые иигэжэ айлгана: хэрбээ США-тай хамта нэгэн hаналтай байгаагүй hаа, ашагта малтамалнуудые: нефть, ураан болон бусадые абаха аргаяа алдахат. Иигэжэ мэдүүлхэдээ, Индиин океан шадар байhан гүрэнүүдэй бэеэ даahан, оронойнгоо баялигые өөhэдөө мэдээд хэрэглэхэ гүрэнүүд байhыень мартана.

Мүнөө бидэ тус океан шадархи районуудай хүгжэлтэ саашадаа ямараар үргэлжэлхэб гэжэ hанаата болонобди. Түрүү үзэлтэй олонниитын hанамжаар, Индиин океанай оршондо дайн сэрэг болохо бэшэ, харин амгалан байдал оршохо зэргэтэй. Эгээл иимэhээ хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй үнэн нүхэр болохо СССР-эй оруулhан дурадхалые бидэ hайшаанабди.

(АПН).

ТОБШОХОНООР

БОКС. Майн 2-то Ереван хотодо үнгэрэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахын тула Зүүн Сибириин технологическа институдай студент СССР-эй спортын мастер Бадма Батуев ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, мүнөө Москвада hуралсал hорилго хэнэ.

* * *

Залуушуулай дунда боксоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Шэтэдэ үнгэрэгдэжэ байна. Спортын мастерта кандидадууд А. Асадулин, Д. Очиров, З. Намжилов, В. Николаев, В. Сальников, В. Макальский, О. Лхасаранов, В. Ертуханов, Д. Шарбунаев, В. Мрадымов, С. Буянтуев, А. Калашников гэгшэд энэ мүрысөөндэ республикынгаа нэрэ хүндые хамгаална.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. СССР-эй спортын мастернууд В. Дульянинов, В. Трунев гэгшэд «Локомотив» бүлгэмэй Түбэй соведэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, «Труд» газетын шанда хүртэхын түлөө Ужгород хотодо үнгэрэгдэхэ 20 километрэй урилдаанда хабаадахые бэлдэжэ байна.

ФУТБОЛ. «Тэрэнги» гэhэн шанда хүртэхын түлөө футболоор Улаан-Үдын түрүү hуури эзэлхын түлөө хабарай мүрысөөн үргэлжэлhөөр. hүүлшын нааданuудта «Забайкалец», «Локомотив» командануудай уулзалга тэнсэлгээр — 1:1 тоотойгоор дүүрэбэ. «Судостроитель» «Динамые» — 12:1, «Стекольщик» «Мостовигые» — 4:0, «Автомобилист» «Динамые» — 3:2, «Текстильщик» «Байгалые» 2:0 тоотойгоор шүүгээ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда «Ленинэй hургаал заабаряар, ленинскэ ёhоор ажаллаха» — В. И. Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулжа, Москвада болоhон баярай суглаан дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэhэн элидхэл. (Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи хуудаhанда). «Уhалуурнин хүдэлмэриин эшэ түргэдхэхэ!» — М. Машуковой статья. ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй XXVI съездын делегат О. Сангадиевагай «Бэеэ сагааруулжа байнгүй, арга боломжоо бэдэрхэ» гэhэн статья. Мүрысөөн: ажал хэрэгүүд, дүй дүршэл, «[illegible] зүб лэ сэгнэхэ» — Л. Чебановагай статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда. «Ленинэй hургаал заабаряар, ленинскэ ёhоор ажаллаха» (Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи хуудаhанда).

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Искусствын hонин. «Композитор — эстрадада» — Т. Волынцевагай статья. «Наадаанай урда тээ» — футболой шэнжэлэл. «Ой тайгата Баунтда» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Элдэб hонин. «Эм хэгшэд — элүүр энхын албанда» — Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.15 — «Сказка про Бачо и его маму» — мультфильм. 10.35 — «Мужество» — телевизионно олон серитэй уран hайханай фильм (3-дахи сери). 11.40 — Д. Д. Шостаковичой нэрэмжэтэ квартет наадаха. 12.10 — Шэнэ hонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд». Киногой программа. 16.15 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэнэр шэнги хэ, бидэнhээ үлүү hайнаар хэ». 17.15 — «Шатарай hургуули».

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.15 — «Байгал» программа

Москва. 18.45 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 19.15 — **«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө».** «Гусиноозёрско ГРЭС. Бэелүүлхэ хэрэгүүд ба шиидхэгдэхэ асуудалнууд». (2-дохи дамжуулга).

Москва. 19.45 — Футбол. Кубогта эзэмдэгшэдэй кубогта хүртэхын түлөө. «Фейеноорд» (Голланди) — «Динамо» (Тб). Голландиhаа дамжуулга. Забhартань ба түгэсхэлдэнь — хоккейгээр дэлхэйн ба Европын чемпионат. Түгэсхэлэй нааданда хабаадагшадай уулзалга. Гетеборгhоо репортаж. 22.00 — «Время». 22.35 — «С. Прокофьевой түрэhөөр 90 жэлэй ойе угтуулан». «Композиторай оперонууд». Забhартань — 23.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита-3». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Спортивна класс». 13.40 — «М. П. Мусоргскиин зохёолнууд». 14.10 — А. П. Чехов «Вишневый сад». 14.40 — «Эжын hургуули». 15.10 — «Хойто зүгөөр аяншалга». Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 15.40 — А. Фадеев «Разгром». 16.25 — «Баллада о комиссаре» — телевизионно уран hайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 17.35 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 17.45 — «Горнистнууд, харюусагты!» 18.15 — Афган артистнуудай концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Комсомолой эдэбхитэдэй hургуули».

Москва. 19.15 — «Хүхюун нотонууд». 19.30 — 19.45 — Забhарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

«Орбита-3». 20.00 — «Горизонт». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашууд!». «Жила была пчелка» — мультфильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республикадамнай үүлэтэйшэг байха. Зарим нютагуудта саhатай бороо орохо. Баруун-хойноhоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 9—14, зарим районуудта 4 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ үүлэтэйшэг байха, шиниг нойгон орохогүй.

УНШАГТ[НАЙ] hОНИРХОХО[...] БАЙХАТ

ВОЛГО ХААНАhАА ЭХИТЭНБ?

ГАЗАРША ГУЛАБХААНУУД

«ГОЛ МҮРЭНЭЙ АКУЛАНУУД» АКВАР[...] СОО

АРХЕОЛОГИИН Ш[...]

Манай газетын [...] номер апрелиин 25-[...]

Редакторай орл[огшо] И. Р-Д. ОЧИРОВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА 35, редактор 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора 2-68-09, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Го[сударственного] комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03464. Заказ № 95. Индекс [...]